6-a Jaro. N-o 268 APERAS SEMAJNE 21. Novembro 1929

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e Gvidanto: E. Lanti	SIDEJO de Plenum-Komitato de SAT 23, rue Boyer, Paris-20e	ADMINISTREJO: Kolmstr. 1, Leipzig O 27 Administranto: R. Lerhner

LA MALPLIIĜO DE L'INFANNASKOJ

Pri la kaŭzoj de nasko-malmultiĝo disputas inter si du opinioj. Laŭ Brentano ĉi tiu fenomeno estas ligita kun la pligrandiĝo de l' bonstato kaj ankaŭ kun plimalgrandiĝo de l' seksdeziro, kun kiu konkuradas pli kaj pli aliaj deziroj. Male opinias Julio Volf (Wolff), kaj ni konsentas kun li, ke okazas ŝanĝiĝo en la seksmoralo. La saman opinion reprezentis — ĉe la kongreso pri homdenseco en jaro 1927 — Methorst, ĝenerala direktoro de l' nederlanda statistiko kaj ĝenerala sekretario de naci-statistika instituto.

En pasintaj jaroj la tezo de Brentano, ke la nombro da naskitoj estas ĉe riĉuloj pli malgranda ol ĉe malriĉuloj, pravis. Hodiaŭ tamen la naskomalpliiĝo ĉe ambaŭ partoj de l' loĝantaro egalpaŝe progresas. La sekvantaj nombroj pruvas tion.

Po mil loĝantoj naskiĝis en

1. Berlino	1909	1912	1296
a) En malriĉula kvartalo Veding (Wedding)	32	26	11
b) En riĉula kvartalo Tirgarten (Tiergarten)	15	14	10
Diferenco:	17	12	1
2. Dresdeno	1910	1919	1925
a) Malriĉa kv.	25	16	13
b) Riĉa kv.	11	10,5	14
Diferenco:	+14	+5,5	—1
3. Bazelo	1911/14	1921/24	1926
a) Laborista kvartalo	24	14	13
b) Riĉula kvartalo .	13	12	10
Diferenco:	11	2	3

La naskociferoj ĉe riĉuloj kaj malriĉuloj pli kaj pli proksimiĝas inter si kaj forestas plue bazo por konsideri la bonstaton kiel kaŭzon de l' naskomalpliiĝo. Male, el kelkaj ekzemploj videbliĝas, ke la nask-malsupreniĝo ĉe la malriĉa loĝantaro estas pli forta ol ĉe la riĉa. Precipe okulfrapa estas la falo en la urboj. Ju pli la urbo kreskas, des malpli fruktodona ĝi fariĝas. Antaŭ cent jaroj Berlino havis centmil loĝantojn, hodiaŭ pli ol 4 milionojn. Tamen Berlino estas la plej sterila (= sennaska, senfrukta) urbo en la mondo; ĝi ne grandiĝas per natura kresko de sia loĝantaro, sed per la kamparanoj, kiuj transiĝas urben. La antaŭe fruktodona kamparanaro fariĝas tamen tiom senfrukta, kiom la enurba loĝantaro. La urbhistorio estas mondhistorio kaj sole urbo esprimas la spiriton de l' ŝtato. Devizo de l' hodiaŭa urbo estas: kiom eble malplej da infanoj. Finsigno de ĉiu alta kulturo.

Kiomgrade la infano fariĝas lukso pli kaj pli, pruvas fruktodon-nombroj depost komence de l' hodiaŭa jarcento.

Po mil edziniĝintaj virinoj sub la 45-a jaro naskiĝis infanoj:

	1900	1910	1924	Falo %
Germanio	286	227	146	49
Anglio	234	199	148	37
Svisio	266	220	175	36
Hispanio	259	249	248	4
Italio	266	265	250	6
Francio	159	133	141	11

Plej rimarkinda estas la nasko-malmultiĝo en Germanio (49%). Pruvon, ke tio ne estas ligita kun venko aŭ malvenko de nacio, donas nombroj de l' naskofalo en Anglio (37%) kaj en Svisio (36%). Malaltan elcenton (11%) en Francio oni klarigas per tio, ke la nombro el naskitoj estas tie jam delonge malgranda. La malnovaj familioj de l' franca nobelaro estis pereigitaj ne de la Granda Revolucio, sed formortis depost la jaro 1815. Ilia senfrukteco ĉirkaŭprenis tiam la burĝaron kaj depost la jaro 1870 disvastiĝis inter la novenaskita kamparanaro. Eksterordinara por Eŭropo estas hodiaŭ la fruktodoneco de Italio kaj Hispanio. Sed ankaŭ en Italio, laŭ Musolini, la urboj jam havas deficiton.

La sekvanta tabelo donas imagon pri la neta kresko de l' loĝantaro en Eŭropo. La nombroj rilatas la jaron 1927 kaj kalkuliĝas po mil loĝantoj:

	Naskiĝis	Mortis	Postrestis
Francio	18,2	16,6	1,6
Anglio	16,7	12,3	4,4
Germanio	18,3	12,0	6,3
Italio	27,6	15,6	12,0
Svedio	16,1	12,7	3,4
Danio	19,8	11,5	8,3
Svisio	17,4	12,3	5,1
Belgio	18,2	13,0	5,2
Ĉeĥoslovakio	23,3	16,0	7,3
Hispanio	28,6	18,9	9,7

La registrado en parto de ŝtatoj el Usono konstatis en jaro 1924 po mil loĝantoj 22,6 naskiĝojn, en Kanado 22,5. La naskofalo en Usono komenciĝis verŝajne pli frue ol en Francio, kie

LA BATALO DE LA AŬSTRIA REAKCIO PRI ŜANĜO EN LA KONSTITUCIO

Depost 29. aŭgusto regas en Aŭstrio kvazaŭa militpaŭzo. Ne plu sonegas tambura kanonpafado sur la politika batalkampo per plej pezaj artileri-pafaĵoj el la spirit-armila arsenalo de l' "hejmland-defendantoj". Ĉi lastaj ne plu minace parolas pri marŝado al Vieno, pri dispremo neniiga de l' socialdemokrata movado, pri anstataŭigo de l' "ruĝa teroro" per la diktatoreco de l' "hejmland-defendantoj". La aŭstria popolo ne plu ekscitiĝas pri la parolmaniero de tiuj reakciaj trupoj. La streĉiĝo, kiu ĉiumomente ŝajnis transformiĝi en katastrofon, civilan militon, malfortiĝis. Eĉ la burĝaj ĵurnaloj skribas en alia tono kiel antaŭe, kaj kelkaj eĉ malkaŝe riproĉas la ekscesojn de l'hejmland-anoj.

Sendube gravan influon je tiu ŝanĝiĝo havas la registaro; estas tamen erare aljuĝi al ĝi la tutan meriton. Grave efikis la cirkonstanco, ke la eksterlando pro la konstantaj minacoj kaj maltrankvilo limigis siajn rilatojn kun Aŭstrio, ne lastvice sub la impreso, ke la laboristaro ekstariĝos por energia defendo.

La nuna paca aspekto estas cetere trompa[1]. La gvidantoj de l' reakciaj partioj konvinkiĝis, ke per bruego kaj kriado en la gazetoj, per minacoj kaj ekscitaj manifestacioj ili ne malutilas al la laborista movado, sed ke per tiaj metodoj ĉi lasta, male, prosperas, dum ili mem havas la malprofiton.

Tial oni transportis sian kontraŭlaboristan batalon sur la parlamentan bazon. Kaj ilia ĉefa atako direktiĝas kontraŭ la ŝtata Konstitucio. Per ties ŝanĝo ili esperas povi doni mortigan baton al la socialismo en Aŭstrio. Ili nur forgesas, ke Aŭstrio troviĝas en Centra Eŭropo kaj ne en iu Sovaĝio, kie la sopiro sklavigi aliajn por la propra profito memkompreneble egalas la moralajn principojn de civilizitaj homoj...

Ĉiu, kiu konas la politikan celadon de l' aŭstriaj reakci-partioj kaj ĝiaj reprezentantoj, personoj kiel Ŝober (Schober), Vaŭgojn (Vaŭgoin), Slama kaj Ŝumi (Schumy), ne povas dubi, kiudirekten celas la reformoj de l' Konstitucio.

La "interministeriaj traktadoj" permesas iom ekkoni, al kio rilatas la proponitaj kaj de la ekskanceliero Strerufic (Streruwitz) formulitaj reformoj en la Konstitucio. Laŭ ili la prezidanto de l' "Liglandoj" estu elektata rekte de la popolo kaj havu difinitajn rajtojn laŭ modelo de l' germana konstitucio: Oni donu al li superan povon super la Liglanda armeo, ankaŭ la rajton forpeli laŭ sia persona gusto la parlamenton kaj nomi novan registaron. La rajtoj de la Viena "lando", male, devas esti limigataj (ekz. la krim-kortumaj juĝoj); la laika tribunalo estu anstataŭata kaj disvastigata per juĝ-senatanoj. La preslibero estu plilimigata kaj la balotrajto reformata. Laŭ iuj burĝaj gazetoj la interministeriaj traktadoj eĉ transpasis en kelkaj kazoj eĉ la proponojn de l' ekskanceliero. Oni ankaŭ ne forgesis proponi policreformon, ĉefe rilate al la trafikreguliga polico. Per tio la reakcio celas forigi la nunan urb-policon. Zorge oni atentis en la reakcia tendaro ĉion, per kio oni povus bati la socialdemokration.

La plej granda danĝero sendube kuŝas en la plivastigo de l' prezidantrajtoj. Se ekzemple sidos sur la prezidanta seĝo la ruza Sajbel (Seibel) kaj havos la rajton forpeli la parlamentanojn laŭ sia plaĉo kaj nomi novan registaron, li povus sen atento al la konstitucio fari novajn leĝojn favorajn al la burĝaro kaj la katolikismo. Eĉ lia nuna foriro por libertempado estas nur politika ŝakludo. Sajpel bone konscias, ke se li en la Nacia Konsilantaro defendus la reformon konstitucian, li tuŝegiĝus kontraŭ nevenkebla kontraŭstaro; tial li lasas al alia la taskon, komprenante ke antaŭiras la reformakcepton granda kontraŭstaro de l' socialdemokratoj, sed ke post la akcepto li povos apliki ĝin libere kontraŭ la laboristaron.

Sed s-ro Sajpel sin mem trompas opiniante, ke oni ne povos vidi post la kulisojn. Kaj ĝuste en tempo, kiam en Hungario ekkono fariĝas en registaraj rondoj, ke sen la socialdemokrata kunhelpo nenio bone povas funkcii, kaj eĉ la reakcia grafo Betlen serĉas pacon kun la socialdemokratoj kaj permesas al iliaj gvidantoj liberan revenon en la landon... komencas niaj reakciuloj en Aŭstrio ataki la Konstitucion! Ili devus vidi la ekzemplon en Hungario: la regado ne funkcias en tiu lando sen la socialistoj — kiel do ĝi povus funkcii sen ili en Aŭstrio? — Supran materialon mi kolektis laŭ sciigoj de l' ĉeĥa lab. gazeto Viena "Delnicke Listi". Sed mi devas aldone rimarkigi, ke granda gajno por la burĝaro estas tiu, ke la socialdemokratoj en Aŭstrio dum la jaroj 1918 ne provis efektivigi la malnovan programon socialistan. Anstataŭ elproprigi la riĉulojn, prenante iliajn produktrimedojn, oni nur prenis iliajn titolojn. Titoloj sen mono signifas almozadon. Nun ni havas senvaloriĝon de l' titoloj, sed niaj grandsinjoroj posedas la monon kaj la produktrimedojn. Senutile niaj laboristoj devos oferi siajn vivojn, verŝi sian sangon, por venki penege la fortiĝintan ondegon de l' kontraŭrevolucio. Niaj gvidantoj forgesis, ke tiu, kiu havas ĉevalon, rajdas. Sed la senĉevaluloj devas iri piede...

Knourek (2474).

[1] La lastdata incidento en Stokeraŭ montr-as, ke la civilmilitaj epizodoj ankoraŭ ne finiĝis. — Red.

---

komence de l' pasinta jarcento estis ankoraŭ 33 naskiĝoj po mil loĝantoj. Dum la forpaso de 120 jaroj, la nombro da infanoj falis proporcie je duono, tial K. P. Volf (Wolff) en "Ras-scienco" diras: "La Jenki-oj (usonanoj) formalaperas. Eĉ en parto de agraraj ŝtatoj, ekzemple en Miĉigen (Michigan), la fruktodoneco de l' indiĝena loĝantaro estas pli malalta, ol en Francio. Tre danĝere aspektas tio en la grandaj urboj: Komisiono trovis en 45 palacoj ĉe la riĉa 5-a avenuo en Novjorko sume 17 infanojn!" Ke ties kaŭzo ne kuŝas en la riĉeco, ni vidis el ciferoj komence de l' artikolo.

Multnombra estas ankaŭ la naskofalo en Aŭstralio, kie la naskiĝoj malpliiĝis de 42 en 1860 je 23 en 1925 (po mil loĝantoj).

Escepte de Meza kaj Suda Ameriko, en Usono, Aŭstralio, en la Sudafrika Unio, do en regionoj loĝataj de blankhaŭtuloj, la falo de l' infannaskiĝoj estas tre granda.

Male ekzistas ŝtatoj kaj popoloj, ĉe kiuj la naskiĝ-ciferoj stagnas (restas senmovaj) depost jardekoj, aŭ eĉ altiĝis. Al ili apartenas antaŭ ĉio Sovetio (sen Blankrusio kaj Ukrainio, sed kun Siberio): en j. 1913 — 43,8, 1923 — 42,6, 1925 — 46,9 (po mil loĝ.).

Ankaŭ la grandaj aziaj kulturpopoloj montras ĉiam pli kaj pli altajn naskiĝciferojn; ekzemple — Japanio: 1914 — 32,6, 1919 — 34,4, 1926 — 34,8 po mil loĝantoj. En Ĉinio la kresko de l' loĝantaro estas eksterordinara:

En 1780 — 277 milionoj da loĝantoj
en 1812 — 360 milionoj da loĝantoj
en 1852 — 420 milionoj da loĝantoj

Resume ni vidas naskofalon ĉe blankuloj (escepte de Sovetio) kaj neŝanĝitan staton aŭ altiĝon en Oriento. Tie ĉi la infanriĉeco estas naturfenomeno, pri kiu oni ne rompos al si la kapon, ĉu ĝi utilas aŭ ne.

Ne la kresko de l' prospero elvokis nasko-malpliiĝon, sed nova seksmoralo, nova koncepto pri celo de l' edziĝo. Konata germana statistikisto, Burgderfer, jene komentis la naskiĝ-dekadencon en Eŭropo: "Restas ankoraŭ la volo havi infanojn, sed niaj ekonomiaj cirkonstancoj transformas tre ofte benon en malbenon, ĝojon en ĉagrenon kaj zorgon, kiuj abomenigas la vivon de l' gepatroj. Ĉe hodiaŭaj enspez- kaj salajrokondiĉoj estas treege evidente, ke sen infanoj aŭ kun malmulte da ili oni vivas pli bone kaj oportune, ol kun infanriĉa familio."

Laŭ la haŭtkoloro la homaro dividiĝas, laŭ statistiko de l' jaro 1926, je

710 milionoj da blankuloj
510 milionoj da flavuloj
420 milionoj da brunuloj
kaj 110 milionoj da negroj

Trad.: L. Bergrad (10411).

"Mi apenaŭ havas monon, por aboni niajn naciajn gazetojn. Kiel mi do povus aboni "Sennaciulo"-n, skribas al ni iu K-do, montrante per tio sian naciemon.

Abonu unue kaj precipe vian sennacieean organon.

Resumoj el la libro "Standards" (Normoj)

(1-a daŭrigo. Vidu n-o 267)

Dungiĝoj

Dübreŭj dungiĝis unue en tre malbone organizita laborejo. Li detale rakontas, kiel malprecize fariĝis provoj neniam notitaj, tiel ke ĉiam necesis rekomenci la saman provon, — kiel senorde oni detrančis materialon, — kiel oni "laŭ dikfingra proksimumo" mezuris, en tiu primitiva fabriko.

Kontraste, li rakontas tuj poste sian dungiĝon ĉe Ford, kvankam tio estis lia lasta dungo en Usono. Tie li dungiĝis kiel matricisto en 1927, dum periodo kiam Ford, post dekkvinmiliona produktita aŭtomobilo, maldungis 60 000 laboristojn, dezertigis la Fordain laborejojn por ŝanĝi sian fabrikadon, por "eldoni" novan modelon.

Do Dübreŭj sole eklaboris ĉe Ford, ĉar li estis faklaboristo.

Ford dum tiuj monatoj anoncegis per grandaj reklamoj, ke li preparis novan pli modernan Ford-aŭto-modelon. Sekve, la aŭto-aĉetantaro atendis scivoleme, kiun mirindaĵon estis produktonta Ford, kaj ne plu aĉetis aliajn aŭtojn. Tial la Forda lokaŭto maldungiĝis ankaŭ, en Detroit, laboristojn el multaj aliaj aŭto-firmoj.

Kvin horoj necesis al Dübreŭj por dungiĝi ĉe Ford, marŝigata aŭ veturigata de dungoficejo al metiejo, al dungoficejo, al kuracisto, al dungoficejo, al metiejo, al dungoficejo, ktp.

Ni tro konsideras industrion bone organizita de l' burĝaro, ĉar la nuna romantikismo de literaturistoj prezentas industrion ĉiam kiel genian maŝinon. Tio ne estas vero: ridindegajn mankojn suferas industrio, ĉar riĉaj mastroj estas nek kleraj, nek lertaj, nek atentemai.

En tiu riĉega urbo Detroit, kiun la usonanoj eĉ ofte nomas "Motor City" (Motor-Urbo), la kajoj apud rivero estas malbonege konstruitaj el ligno-tabulegoj; malbelega kvartalo tie ĉirkaŭe restas, "kie mi, kvankam ŝparema, ne estus konsentinta lui pensionon", skribas Dübreŭj. Ĉie, kie riĉulo estras senkontrole, oni renkontas samajn kontrastojn: riĉegajn privatindustriojn, malriĉegajn publikajn servojn kaj popolamasojn.

Dübreŭj observis, ke la laboristoj estas pli ĝentilaj inter si en Usono ol en Francio, la mastroj pli ĝentilaj kun la laboristoj, kaj reciproke. Vero estas, ke kelkaj demokrataj kutimoj, bonhumoraj, senĝenaj, sed ĝentilaj, naskiĝis en Usono precipe dum la "heroaj" tempoj 1700—1900. En Eŭropo, kontraŭe, mastroj simias mallerte fieregon de nobeloj, moŝtan sintenon kontraŭ laboristoj.

Eĉ tiu trompo malaperas. En Usono ankoraŭ pli ol en Eŭropo, la burĝaro ĉiam pli kaj pli nur rilatas kun la laboristaro per policanoj. Tion ne vidis Dübreŭj en Usono. Li rimarkis mastron, entrepreniston, kiu ĝentile atendis malantaŭ laboristo trinkanta akvon ĉe laborej-krano, por trinki poste, li la mastro, je sia vico.

Hipokrita reg-sistemo, kaj sufiĉe facila kun laboristoj analfabetaj ĵus venintaj el la plej malfeliĉaj regionoj de Eŭropo, Azio aŭ Afriko: el Polio, Italio, Balkanio, Japanio, Ĉinio, — facila eĉ kun civitanoj-usonanoj samdevenaj, edukitaj tiom senklere en usona fierego, ke ekzemple ili kredas, ke Eŭropo ne konas la ferigitan cementon nek la aŭtomobilon.

Usonaj civitanoj aŭ almigrintoj fimaĉas abundege tabakon dum la tuta labortago kaj kraĉadas en la tuta laborejo: planko kaj muroj riĉe dekoraciiĝas per tabak-maĉo-kraĉoj.

La alkohol-malpermeso efikas bone: laboristoj ne drinkas, ĉar ili fakte ne povas. Kiuj loĝas en proksimo al Kanado de 50 kilometroj aŭ malpli, dimanĉe speciale vojaĝas ĝis Kanadon, por unufoje bone ebriiĝi. Bedaŭrindaj uloj, kies leĝoj estas pli saĝaj ol ili mem. Sed kiuj ne loĝas apud la limo, tute ne trinkas alkoholon. Ili bonege kutimis trinki nur akvon, lakton, teon, kafon. Nun almigrantoj, precipe poloj, plendas sincere pro manko da brando.

Usonaj laboristoj laboras ne-babileme, tre obeeme. Faklaboristoj bonege scipovas kutime sian metion. Telorismo ne detruas la "belajn metiojn", kiel asertas reakciuloj, ĉar la belaj, precizaj fakoj nur plinombriĝis, artaj metioj plimultiĝis. La troigojn de scienco kaj tekniko facile forigos socialista ŝtato.

Faklaboristoj tre fieras pri sia fakoŝatas porti en butontruo insignon de sia metio. Dübreŭj ne estis estimata inter mekanikistoj, ĉar li simple tenis en la poŝo de l' antaŭtuko siajn ilojn. Usonaj mekanikistoj posedas kesteton kun la ilaro de metiisto.

Dübreŭj aĉetis kesteton, ne enmetis pli da iloj en ĝi, ol en siaj poŝoj, sed estis ek-estimata.

Li aĉetis en Eŭropo antaŭ ekvojaĝo al Usono kompletan unupecan laborveston. (Recenzistoj eĉ rimarkis: se li aĉetis laborvestojn por tiu vojaĝo, do li ne plu estis laboristo?)

Sed en Usono li tuj rimarkis, ke li inter mekanikistoj sola vestis tiun laborkompleton. Liaj kamaradoj laboris vestitaj per ĉemizo kaj pantalono, nur protektante tiujn urbvestaĵojn per antaŭtuko. Nur kiuj speciale bezonis tolaĵkompleton en tre malpuriga metio, vestis ĝin. Ĉar tolaĵoj dum la unuaj lavadoj tre malgrandiĝas, la usonaj vestfaristoj vendas tiujn laborvestojn sufiĉe tro grandaj enkalkulante tiun malgrandiĝon, kion eŭropaj komercistoj, laŭ Dübreŭj, ne iniciatis.

Specialajn ĉapojn por protekto de l' okuloj usonaj laboristoj ofte surmetas. Reklamoj estas presitaj sur tiuj laborĉapoj, tiel ke malpli kare venditaj aŭ senpage donitaj: Usonanoj ne malŝatas tion. Ili protektas manojn per laborgantoj, por esti "ĝentil-homoj" (angle: gentlemen) ekstere de la laborejo. Oni tre facile kutimiĝas labori kun gantoj, post iom da klopodo. Bona fiereco de Usona civitano.

Tiujn pli malpli gravajn detalojn rimarkis Dübreŭj post siaj diversaj dungiĝoj en diversaj fabrikoj. La kunlaborantoj ĉiam simpatie helpis lin en komenc-laboro: ili eĉ ofte tede pretendis helpi lin, ĉar sciante, ke li venis el Eŭropo, ili supozis, ke li neniel scipovis labori...

Dank' al ofte bonege organizita usona industrio, kaj precipe dank' al naŭmilion-kvadratkilometra lando sen limoj nek doganoj, de 120 milionoj da homoj surloĝata, multaj industriaj produktoj estas malpli karaj en Usono ol en Eŭropo. Eĉ la organizado de l' industrio estas pli facila dank' al tiuj grandegaj landsurfaco kaj loĝantara nombro, por kiuj oni ĉiam povas g r a n d s k a l e p r o d u k t i.

Usonanoj estas dekfoje malpli nombraj po kvadratkilometro, sur tre riĉa grundo, ol ekzemple germanoj, kies nombro estas po 133 por kv. kilometro.

(Daŭrigota) Jief.

EL HUNGARIO

La 26-an de oktobro mortis pro la malsatstriko (v. n-on 267) K-do Aleksandro L ö v i en la malliberejo de Vác. La morto de l' sana, 23-jara K-do surprizis, kortuŝis la budapeŝtajn Gek-dojn, kiuj decidis, ke kiu ajn povas, partoprenu la entombigon (28. 10.). El Budapeŝto alvenis 30 Gek-doj. Ni ne sciis precize, kiam estos la entombigo; pro tio du K-dinoj eniris la karceron kaj eksciis, ke je la 12-a h. okazos la elporto de la ĉerko. La tempon ni pasigis promenante ĉirkaŭ la karcero, kaj kiam la veturilo estis ekster la karcero, ni viciĝis post ĝi. Alveninte ĉe la tombejon ni sciiĝis, ke la entombigo ne estas anoncita kaj tombo ne estas fosita. La K-doj deklaris sin pretaj fosi la tombon. Dume estis diskuto inter la fianĉino kaj la fratino de K-do Lövi pro religia ceremonio, kiun la fianĉino ne volis, sed la fratino deziris. Post 1 horo estis preta la tombo. Dume ni sciiĝis, ke la tombejo estas ĉirkaŭita de polico, kaj eĉ inter ni estis 4 detektivoj.

Kiam unu K-do volis adiaŭi la martiran K-don per kelkaj paroloj, detektivo

alsatis kaj ne lasis lin paroli. Sed daŭrigis alia K-do. Ankaŭ li estis malhelpata. Denove komencis la unua. Tiam la detektivo mansignis, alkuris policanoj kun eltiritaj glavoj. Komenciĝis la ĉasado, ĝis ĉiuj estis kaptitaj. Ili estis kondukataj en la policejon de Vác. Tie ni restis ĝis la vespero. Tiam oni portis nin per aŭtobuso al Budapeŝto. Tie dum la tuta nokto kaj sekvanta tago oni turmentis nin, kvankam ni tuj protestis kaj komencis malsatstrikon. La K-doj estis batataj, la virinoj titolataj per ne esprimeblaj vortoj, ĉefe la fianĉino de la mortigito, kiu estas Berlinano. Ŝin oni lasis en la polictransportejo, kiu estas la plej terura loko, dum kvar tagoj.

(5418)

FANATIKAJ SEKTANOJ ANTAŬ PROLETA JUĜO

Egalmezure batas la vivpulso de l' proleta Leningrado. En laborejoj centmiloj da manoj laboras, kreas, konstruas. Ĝoje kaj vigle spiras Leningrado, centro de industrio, centro de kulturo...

Sed najbare, kelkdekojn da kilometroj for de la urbo, en vilaĝo Volosovo, ĉe lumo de petrollampeto en unu el la kabanoj homoj turniĝas en sensenca kaj sovaĝa ĥororondo. La homoj havas malstreĉajn, flav-grizajn vizaĝojn, velkajn okulojn, kiuj perdis klarecon. Ilia velkinta korpo produktas malcertajn movojn... La ĥororondo saltas kaj kantas psalmojn strangvoĉe, ĝis la homoj komencas fali pro laco. Estas sektanoj-kastritoj.

Tiuj du lastaj vortoj frapas timekscite nian aŭdsenton, memorigas pri delonge pasintaj tempoj. Sed la ekzisto de sekto el kastritoj, fanatikuloj, kiuj kripligas sin mem kaj aliajn homojn fizike kaj morale, estas fakto, timekscita realo de l' hodiaŭo.

Pasintan aŭtunon juĝesploro eltrovis la tutan aferon. Oni entiradis en tiu sekto per trompoj novajn membrojn. La sekto konsistas el 39 personoj. Parto da ili estis kastrita jam antaŭ la revolucio, alia parto — lastjare. La plej multaj estas "kulakoj", posedantoj de firmaj mastrumoj. La gvidado apartenis al grupo el "malnovuloj". La kulaka parto de l' sekto prefere tiris en la sekton homojn materie dependajn de ili aŭ parencojn. Antaŭe oni prilaboris la preparotojn per konversacioj religiaj, per evangeli-legado, per promesoj je la "ĉiela regno" (paradizo ktp.)

Anna Ĥus, kiun oni kripligis, promesante resanigi.

Poste oni invitis ilin viziti kunvenojn de l' sekto. La lastajn proponojn oni fortigis per promeso de diversaj materiaj avantaĝoj kaj liberigo por ĉiam de ĉiuj malsanoj.

Ekzistis duspeca operacio de kastrado. La unua, nomata "malgranda stampo", konsistis el forigo de l' testikujo (skroto) ĉe la viroj, de la mamsuĉiloj ĉe la virinoj. La dua, "granda stampo", signifis, ke oni detranĉis ĉe la viroj testikujon kaj penison, kaj ĉe la virinoj oni fortranĉis la tutajn mamojn kaj forigis la vulvojn. La kastro estis farata "hejmrimede", kun helpo de simpla tranĉilo. Kastritoj mem kastris, homoj malkleraj pri medicino. Estas klare, ke la operacio pasis tre turmente, kun sangelfluoj. Same turmente resaniĝadis la vundoj. La malsanuloj kuŝis kelkajn monatojn, perdinte sian laborpovon por longa tempo. La "malnovuloj", varbante novajn membrojn, bone komprenis, ke homo konsentas al kastradoperacio, tiom turmenta kaj timinda, nur en minutoj de aparta vervo, de fanatika religia ekstazo. Ili sciis, ke la viktimo post plej mallonga tempo povas ekbedaŭri pri sia aniĝo al la sekto, povas perfidi kaj informi la registaron. Tial ili estis tre antaŭvidemaj: kaŝis antaŭ viktimo la nomon de l' operaciisto, prenis ĵuron pri severa sekreto.

La operacio kripligis por tuta vivo la homojn fizike kaj psike. Eksperto konstatis, ke la kastritoj sufiĉe multe diferencas de normalaj homoj. Viroj distingiĝas per sia malforto. En dinamometro ili povis premi nur 8 kilogramojn, t. e. malpli ol normala virino, egala al ili laŭ aĝo. Vico da pure eksteraj signoj diferencigas kastritojn de normalaj homoj: malstreĉo de l' muskoloj, grasiĝo, pala, senviva koloro de l' haŭto, malĉeesto de kreskajaro sur la viraj vizaĝoj. Psike ili estas nesociemaj, malgajaj, premitaj.

La juĝesploro konstatis, ke oni dum kelkaj lastaj jaroj entiris per trompa vojo dek personojn en la sekto; inter ili estis du 14-jaruloj, kiujn jen la onklo, jen la patro instigis kaj per promesoj logis al tiu paŝo. Ĉefe la adeptoj penis entiri gejunulojn. La akuzitoj defendis sin ĉiuj per la evangelio (Mateo). Unu atestanto estis ebriigata antaŭ la kastrado. Multaj pro timo je la "malnovuloj" ne volis konfesi la veron ĉe l' juĝejo: ili diris, ke la operacion faris jen mortinta avino, jen nomada cigano, jen nekonata pilgrimanto ktp.

En la proceso oni verdiktis punon de 4 jaroj por la gvidantoj kaj konfisko de ilia duona havo, 2 jarojn por 11 aliaj akuzitoj. La kulpuloj estas izolitaj de la socio, konkludas la raportinto, — sed ĉu estas garantioj, ke ne aliaj, apogante sin je malklero kaj religia fanatiko, simile daŭrigos kripligi normalajn homojn?

Reŝumo laŭ artikolo en "Bezbojnik" (Sendiulo.) Trad. E ŭ g. M e l n i k (12 874).

ABORTO KAJ STERILIGO[1] EN DANUJO

D-ro J. H. L e ŭ n b a c h (15 076)

Mi volas prezenti al la legantoj la demandon pri a b o r t o kaj en la fino mallonge trakti pri dana leĝo, antaŭnelonge akceptita, rilate al s t e r i l i g o.

Koncerne al aborto, mi kredas, ke la cirkonstancoj en la diversaj nordeŭropaj landoj montras altgradan similecon. Do, ni povas akcepti la staton en Danujo kiel pli-malpli tipan por ĉiuj landoj de la sama kultura nivelo.

Kiel en ĉiuj aliaj landoj, krom Sovetio, la krim-leĝaro de Danujo starigas severajn punojn kontraŭ abortigo. Tiuj punoj aplikiĝas tiel al la virino mem kiel ankaŭ al iu ajn ŝin helpanta persono. Estas krimo punenda eĉ nura sciigo al virino pri loko, kie ŝi laŭsupoze povos sin abortigi. La plej severaj punoj aplikiĝas al la profesia abortisto. Do, k u r a c i s t o riskas pli severan punon ol la virino mem aŭ neinstruita, neprofesia helpanto.

Malgraŭ la severeco de la punoj la nombro de l' abortoj konstante pligrandiĝas; kaj nur tre malofte oni aplikas la leĝon. Oni kiel eble plej fermadas la okulojn.

La hospitaloj ĉiutage kuracas multajn kazojn de intencita (tiel nomata "krima") abortigo. La kuracistoj bone scias, ke abortoj estas plejparte intencitaj, sed ili ne deziras pli profunde esplori la aferon. Ili ne deziras certon, ĉar memkompreneble neniu kuracisto eĉ pripensus denunci pacienton al la polico.

La pacientoj forlasas la hospitalojn, ricevante nenian instruon pri kontraŭgravedigaj metodoj. Nenio ajn estas farata nek de la hospitaloj nek de la granda plimulto da privataj kuracistoj por neebligi aŭ malhelpi la revenadon de la samaj pacientoj pro ĉiam pluaj abortoj.

Kelkfoje oni malkovras, ke iu flegistino, akuŝistino aŭ alia medicine senkvalifika persono sin establis laŭ granda skalo kiel abortigisto. La malkovron ĝenerale ebligas la morta fino pro postaborta sepso. Sekvas proceso, en kiu multaj virinoj devas sin prezenti aŭ kiel atestantoj, aŭ kiel akuzitoj. La fino de l' afero estas multjara enkarcerigo de la abortigisto. Dume la afero estas raportata en la ĵurnalaro kaj fariĝas temo de ĝenerala klaĉado. Tiel granda nombro el virinoj, ĝis tiam sensciaj, ekricevas la informon, ke e s t a s e b l e akiri tian helpon laŭbezone; kaj la pli bonsortaj abortigistoj, kiuj ankoraŭ evitis malkovron, okupiĝas pli multe ol antaŭe.

La virinoj, kiuj ĉesigis sian gravedon, ĝenerale ricevas nur averton kaj severan admonon de la juĝisto, kaj alian fojon ili devas serĉi helpon aliloke. Ilia indulga pardoniĝo kredeble rezultas el la timo de la aŭtoritatoj, ke la plenumo de la punoj postulitaj de la leĝo kaŭzus troan sensacion kaj tirus la atenton de la publiko al la netolerebla stato, kiun naskas la postuloj de la leĝo.

Laŭ severa interpreto de la leĝo la ĉesigo de gravedo ĉ i a m estas punenda. Tamen, estas kutime, ke la kuracistoj povas ĉesigi gravedon, kiam la sano de la virino estus minacata pro daŭranta gravedo. Vidiĝas, do, ke la decido, ĉu ĉesigi gravedon, aŭ ne, ĉiam apartenas al la b o n t r o v o d e l a k u r a c i s t o.

[1] Sterila = senfrukta, sennaska.

EL USONA TAGLIBRO

Laŭ la usona konstitucio ĉiu homo estas kreita "egala kaj libera". Ŝajne negro ne estas homo spite la fakto, ke 10% el la usona loĝantaro portas neblankan haŭton. En Novjorko certe la negro rajtas promeni sur la pavimo kaj uzi veturilojn, sed li devas loĝi en aparta kvartalo kaj manĝi en speciala hotelo. Ĵu preĝisto (la Respektinda Blakŝir (angle: Blackshear) en Bruklin (Brooklyn, — parto de Novjorko) ĵus anoncis, ke negro ne ĉeestu lian preĝejon. Evidente li opinias, ke la "kolorlinio" ankaŭ funkcios en la ĉielo.

———

Oficiala bonvenigo. Kanonpafado en la haveno. Muzikistaroj estras procesion en la stratoj de Novjorko. Standardoj flirtas. De l' "ĉielskrapantoj" faladas folietoj. Radio disaŭdigas paroladojn transmare kaj ĝis Pacifika bordo. Fotoj sennombraj kaj elokventaj redaktorartikoloj en la ĵurnalaro. Makdonald kaj Huver (Hoover) diskutas pacon, la forigon de konkurenco en konstruado de krozŝipoj, kaj kiel tiri la dentojn el militigro.

En samaj ĵurnaloj fotoj aperis pri la plej efika kanono kontraŭ aeroplanoj; la armeo manovras kaj montras sian arton en buĉado. Ĵus malkovriĝis skandalo pri profesia patrioto Ŝ i r e r (Shearer), kiu bone pagata de la ŝipkonstruistaj firmoj predikas "patriotismon" (t. e. suspekton kaj malamon kontraŭ ĉiu homo, kies elekto de nasklando ne koincidas kun tiu de usonano). Ŝirer puniĝos, sed ne liaj pagintoj.

Ŝajnas, ke Huver ne interesiĝas pri interna paco, ĉar en Suda Karolino, ĉe M a r i o n, la policanoj pafmortigis 5 homojn, ĉar ili staris ekster teksejo, por influi strikrompantojn. La striko okazis por laborakiri 12—13 dolarojn semajne. Virinoj kaj aliaj devas labori ĉiusemajne 60 horojn.

———

Sociologio en somerlernejoj

Dum ok semajnoj (15. junio ĝis 10. aŭgusto) mi instruis ekonomion en tre interesa lernejo en Brajn Maŭr (Bryn Mawr) en la ŝtato Pensilvania. Proksimume 100 laboristinoj el preskaŭ ĉiu parto de Usono studis dum ok semajnoj natursciencon, la anglan lingvon kaj ekonomion en universitato. La studentoj dividiĝas en 6 grupojn laŭ "inteligentecaj provoj" kaj ĉiu grupo havas tri fakinstruistojn. Alilandaj studentinoj venis el Anglio, Danio, Germanio kaj Kanado. La celo de la lernejo estas senpartiece kompreni la problemojn pri socio. Komencita en j. 1921, la eksperimento tiel uzi la malplenajn kolegiojn en la somero, elvokis imiton ĉe la Barnard-Kolegio (Novjorko) kaj ĉe la Universitato de Ŭiskonzin (Wisconsin).

(488)

FAKTOJ SEN KOMENTOJ

Novaj kunligiĝoj en la margarina industrio

Post la unuiĝo de l' Margarina Unio kun la grupo Levers sekvis rapide alia interkonsento, per kiu la Margarina Unio kunigas siajn okcidentafrikajn interesojn kun tiuj de l' Unuigita Afrika Kompanio. Ĝi lasta estas relative nova formaĵo kreita per la kuniĝo de l' Nigera Kompanio (direktita de Levers) kun la Afrika kaj Orienta Interŝanĝa Korporacio; ĝi havas konsiderindan influon sur la veget-oleajn fontoin okcidentafrikajn, kiuj servas al la fabrikado de sapo kaj margarino. Dume ni sciiĝis, ke la holanda margarina Unuiĝo komencas trakti pri interkonsento kun "Proctor. Camble & Ko", la grandaj sapfabrikantoj en Usono, kiuj estras dudekon da fabrikoj en Usono. La sap- kaj margarina koloso sekve ampleksos baldaŭ la tutan mondon.

———

La plej granda banko de l' mondo

La novdata kunligiĝo de du usonaj bankoj, la "Corn Exchange Bank and Trust Co" kaj la "National City Bank" naskos la plej vastan bankon de l' mondo. Ĝiaj kapitalsumoj leviĝos ĝis dol. 2 450 000 000, kaj sole en la urbo Novjorko ĝi posedos 100 filiojn. Tamen, se la influo de bank-institucio mezuriĝas pli vere laŭ la gravo de ĝiaj deponmonoj ol laŭ ĝia aktiva kapitalo, la "Midland Bank" de Granda Britio okupas la unuan rangon en la tuta mondo, ĉar ĝiaj deponsumoj superas je pluraj milionoj la sumigitajn deponmonojn de l' usonaj bankoj nun kuniĝintaj. La bank-kunligiĝoj estas signifa trajto en la nuna usona ekonomia vivo. La bezonoj de l' grandaj industriaj organizoj ne kontentiĝas per lokaj aŭ provincaj bankoj, tial necese kreiĝas potencaj kunigitaj bankoj paralele al la trustiĝoj en la industrio.

———

Mil magazenoj kuniĝas en Kanado

Du plej grandaj spicvendejaj peradsocietoj en Kanado, la "Dominion Stores" kaj "Loblaws", kunligiĝas. La du societoj regas proks. 1000 butikojn dissemitajn tra la tuta lando; ilia negoca sumo kune atingis por 1928 ĉ. 37 milionojn da dolaroj. Ĉi tiu entrepreno estros preskaŭ kvaronon el ĉiuj butikoj kun filioj multoblaj en Kanado.

Novaliĝantoj al SAT devas pagi aliĝkotizon. Vidu n-o 267 de "S-ulo".

La funkciado de kuracisto en la nuna epoko havas ĉiun signon de privata kapitalista okupo. El tio rezultas la fakto, ke virino, kiu apartenas al socia rango sufiĉe alta, aŭ kiu povas pagi sufiĉe altan honorarion, povas decidigi iun kuraciston aŭ alian al la invento de la medicinaj indikoj necesaj por ĉesigo de nedezirata gravedo. La ĝusta grado laŭ riĉeco aŭ socia stato, kiu estas necesa por la atingo de ĉi tiu celo, diferencas en diversaj landoj; sed ĉi-rilate la ŝimoj ĉie tendencas malplialtiĝi, tiel ke ĉi tiu rimedo fariĝos havebla al konstante kreskanta nombro da virinoj el la superaj kaj mezaj klasoj.

Se la kuracistaro insistas, ke kuracisto neniel povas ĉesigi gravedon pro sociaj kialoj, tion oni devas kompreni tiel, ke oni ne opinias m a l r i ĉ o n sufiĉa indiko, dum aliflanke, l a r i ĉ o sendube estas. Estas konfesende, ke ĉi tio ne akordiĝas kun tio, kion ni deziras kiel rekonatan motivon por abortigo. Sed la socio ja ankoraŭ ne estas organizita tiel, kiel la plimulto el ni deziras.

En Danujo oni devas stari iom alte en la sociaj rangoj kaj esti bone provizita je mono por havigi al si facilan kaj senĝenan aborton.

Miakrede tio devenas parte de la fakto, ke entute la dana kuracistaro statas tre bone, tiel ke ne troviĝas danaj kuracistoj, kiuj devas elekti tiom danĝeran rimedon por perlabori sian panon. Sed aliflanke, se temas pri grafino aŭ la edzino de riĉa industriisto aŭ filino de nobelo, la risko estas tiom malgranda, kaj la honoro kaj rekompenco tiom granda, ke oni devas havi vere firme bazitan moralan konvinkon por rifuzi helpon al tia pacientino. Ĉiu virino havas ian korpan malsaneton, kiu — eble iomete malfacile, sed tamen — povas esti rigardata kiel medicina indiko por la ĉesigo de gravedo.

Ŝajnus al mi malsaĝe ektimiĝi de ĉi tiu stato de l' aferoj. Eĉ la plej persista rifuzado de la kuracisto ne sufiĉos por certigi venkon al la morala aŭ al la krima leĝo. Se virino okupiĝis de la ideo forigi sian nenaskitan infanon, ŝi iel sukcesos efektivigi sian intencon, se ne aliel, serĉante la necesan helpon alilande. La rezulto estas, ke la enlanda kuracisto per sia firmeco ne nur lasas belan monsumon gliti el siaj manoj, sed instigas sendi la monon alilanden por la bono de iu konkuranta ŝtato apuda. Tiel, laŭ la vidpunkto de la nacia ekonomio, la konduto de la kuracisto estas tute malaprobinda.

En tia okazo la individua kuracisto fakte tute ne povas neebligi la plenumon de la krima ago; do kial li ne direktu al si mem la bonvolon, dankemon kaj honorarion de pacientino, kiu kredeble ankaŭ kunigas socian influon kun ĉarmo?

Kulpigi la individuon, ŝajnas al mi maljusta kaj ne prava: la respondeco restas ĉe la kapitalista sociordo, la nun reganta klasa moralo kaj la nuna krimleĝaro.

Antaŭ dudek-tridek jaroj okazadis, kion oni nomis "bonstata akcidento". Per tio ĉi oni nomis infanon, tute sekrete naskitan de iu filino el respektinda kaj riĉa familio, kiu havis sufiĉe da mono por certigi, ke la afero estu traktata ĝis fino kun kompleta diskreto, tiel ke la familia honoro estu savita. Tiam oni ankoraŭ rigardis la gravedon kiel staton, kies naturan antaŭeniron oni neniel povis eviti.

(Daŭrigota.)

MIAJ TAGOJ DE LABORO

La 8-an de aprilo mi festis tielnomatan internacian feston, ĉar en tiu dato de la pasinta jaro (1928) mi komencis lerni nian karan lingvon internacian, kaj mi de tiu tempo baldaŭ fariĝis esperantisto. Estas ĝojige povi skribi ion utilan, belan kaj feliĉan al tiuj homoj, kiuj sentas sin allogitaj kaj havas sinceran kaj nelimigitan celadon al kultura vivmaniero kaj kiuj fordonas siajn laborfortojn k sciojn por progreso de l' kolektiva vivo...

Mi naskiĝis en jaro 1894 en vilaĝo Ovstrug de l' Brianska gubernio kiel filo de malriĉegaj kamparanaj gepatroj. Mi lernis nur dum tri jaroj en vilaĝa lernejo. Ĝis la deksesa jaro mi loĝis en la vilaĝo kun miaj gepatroj, kaj post tio mi forlasis la kamparon kaj de tiam estas simpla fabrikaproleto. Mia

profesio estis manlaboristo, poste hejtisto kaj lastatempe skribisto-kontoristo. Nuntempe mi laboras en fabriko "Ruĝa Profintern" (Krasnij Profintern) en la gardeja fako de la fabriko kiel ĉefgardisto aŭ laborgvidisto, ĉar mi distribuas laboron inter la deĵorantaj gardistoj. Mi ricevas monate meze 100 rublojn (= proks. 50 dol.) kaj laboras ĉiutage 8 horojn, krom je festotagoj. Mi ellitiĝas je la 5-a horo matene, kaj post fino de mia labortempo mi hejmen rapidas por trarigardi ricevitajn gazetojn aŭ leterojn de miaj eksterlandaj Gek-doj. Poste mi vizitas kunvenojn, partiajn aŭ sindikatajn kunsidojn ktp. Se mi okaze ne bezonas viziti iujn kunvenojn, mi preferas legi gazetojn, precipe "S-ulon", la gazeton, kiu tiom senlace batalas por kulturhoma vivo kaj permesas al mi kompari la diverslandajn vivkondiĉojn. Ankaŭ mi tiam respondas al miaj multaj eksterlandaj korespondantoj.

Ĝenerale mi la plej grandan parton de mia libertempo uzas por perfektigo de miaj esperantaj scioj, ĉar al nia movado mi estas altirita kun nelimigita sindono. Ĝis 1928 mi preskaŭ nenion sciis pri ĝi, kaj kiam mi komencis lerni esperanton, en la unua tempo mi sentis grandajn malfacilojn, ĉar mi ne estas sufiĉe klera. Tamen mi fariĝis baldaŭ kapabla lernanto kaj aktiva membro de nia kursrondeto. Kiam poste fondiĝis en nia urbo komitato de l' esperantistoj, mi elektiĝis ĝia helpsekretario. Mi lernis esperanton ĉefe dimanĉe kaj bezonis 5 monatojn por finlerni en kurso. Tiam mi ligiĝis kun *22* diverslandaj esperantistoj per leteroj.

Nun, kiam la esperanta movado iom prosperas en nia urbo, ni interkonsiliĝis por alvenigi el Saarlando K-don SAT-anon ĉi tien, kiu helpu fortigi la internacian kulturan interligon. Por tiu celo mi estas preta senlace labori tage kaj nokte. —

Tiel pasas kaj pasos en senĉesaj okupoj la tagoj de mia vivo.

V. Dereguzov (13 002), Bejica, Sovetio.

Ĉe niaj kontraŭuloj

Socia laboro de la junaj metiistoj

Sub tiu titolo "Espero Katolika" (n-o 66) raportas jenon:

"La katolika submajstrosocieto sendube fariĝis en la jaroj post la milito unu el la plej aktivaj porsociaj unuiĝoj. Ĝiaj kongresoj spiras spiriton de progresema soci-politiko sur kristana bazo. La programon de la Viena kongreso "Demokrateco, familio, popolpaco" oni klopodas pliprofundigi en la societoj. La centrejo en Köln havas specialan kunlaborantaron por la intensigo de la laboro. La problemoj estas pritraktataj sur reala bazo; la submajstrosocietoj estas la plej batalpretaj kontraŭuloj de la organizitaj komunista kaj socialista junularoj. Sed ne nur interne, ankaŭ ekstere estas konstateblaj progresoj. El la ĵus aperinta statistiko de la submajstrosocietoj oni vidas jenan bildon: En Germanujo ekzistas 1505 societoj kun 90 000 membroj. El ili en Prusujo 891 societoj kun 57 000 membroj kaj en Bavarujo *362* societoj kun 18 200 membroj. En Aŭstrujo ekzistas *92* submajstrosocietoj kun 3800 membroj, krom tio ankoraŭ ekzistas societoj en Hungarujo (58), Svisujo (55), Holando (84), Ĉeĥoslovakujo (30), Polujo (28), Jugoslavujo (6), Rumanujo (9), Italujo (8), inter ili la granda societo en Romo, Dancig (6), Usono (12), Sudameriko (4), Belgujo (3), Luksemburgo (1). Sume la asocio nombras 1901 societojn kun 116 591 membroj. En la jaro 1922 nur estis 1360 societoj kun 72 715 membroj. La kreskado do estas sufiĉe konsiderinda. Ĝojiga signo estas, ke multaj el la junularmovado trovas eniron en la submajstrosocietoj. La societa nivelo per la junaj fervoraj kaplanoj ankaŭ esence leviĝis. En la katolika tendaro oni povas esti fiera pri la submajstrosocieto. La taksado praktike montriĝas per tio, ke jam aliĝis kiel membroj nombro da jununiversitatanoj, kiuj kunlaboradas per paroladoj kaj gvidadoj en la movado. Ne tro malalte taksebla estas la socia valoro de la submajstrohejmoj. La asocio posedas 403 proprajn domojn kun 8900 litoj por migrantaj membroj, 10 500 ĉiamaj loĝantoj. La konstruvaloro sumiĝas je *35* milionoj, la jaraj enspezoj je *7,7* milionoj da markoj. En 1928 la asocio aranĝis en Germanujo sume 1287 kursojn kaj *347* grandajn aranĝaĵojn. Ŝtataj kursoj okazis *306*. En la pasinta jaro sume estis donitaj *193 925* tranoktigoj, al tio *344 362* tagmanĝoj. Ĉi tiuj nombroj atestas fakte faritan grandegan laboron.

Karl Dürschmid.

Respondo al K-do Coll (7998)

En n-o *265* K-do Coll verkis artikolon pri impresoj okaze de vizito al Internacia Ekspozicio de Barcelono. Tre plaĉis al mi ĝia enhavo, sed ĉe la fino troviĝas eraro. Inter K-do 7998 k mi okazis miskompreno. Mi tre ŝatas gastigi niajn vojaĝantajn Gek-dojn. Sed tiutempe mi gastigis du mondvojaĝantojn, kiuj certe trouzis kaj ekspluatetis min dum kvar tagoj. (Pri tio povus paroli ankaŭ K-do 11 *812*, se li volus.) Nun ili estas en apuda urbo, kie ili laboras, k ankoraŭ trouzas afablecon de miaj geamikoj B. ne esp-istoj. Tiuj du mondvojaĝantoj ne estas SAT-anoj.

Poste vizitis min du aŭstraj K-doj, tre afablaj k seriozaj ili estis: unu mi vidis en VII-a k IX-a SAT-kongresoj. Mi tre ŝatis helpi al ili, k mi timas, ke tiuj K-doj, precipe K-do 6571, legintc artikolon de K-do Coll, taksos min kiel egoiston. Ĝis nun kelkaj K-doj vizitis min. Mi mem vojaĝante eksterlanden, ĉiam trovis fratan akcepton; do mi ne rajtas koleri pri tiu afero. Gek-doj, estu certaj, ke laŭeble ĉiam mi helpos vin.

A. Capoulade (6659).

DISKUTEJO

Kio estas kadavro?

En la n-o 265 de "S-ulo" K-dino E. B. indignas pro tio, ke iu germana profesoro manĝigis al katoj infankadavrojn. La informo en si estas tute nekonginda, sed la indigno de nia K-dino estas tre interesa k instrua. Ĝi montras, ke nia SAT-anino (k multaj aliaj) ne ankoraŭ scias, kio estas kadavro.

Kadavro estas nur amaso da putranta karno, da ostoj, kartilagoj, tendenoj k. a. fiziologia materio. Kaj kemiisto facile pruvas, ke ne ekzistas diferenco inter la materio, kiu konsistigas kadavron de homo aŭ de besto. Kadavro ne havas sentopovon k sekve rilatas tute indiferente al tio, ĉu katoj aŭ vermoj ĝin dismanĝas, bruligas, enbalzamigas k plej diversmaniere "honoras".

Kial do K-dino E. B. tiom indignis? Estas nur unu respondo akceptebla al tiu demando: tial ke ŝi opinias, ke la senmorta animo de homa mortinto nepre devas retrovi sian korpon, kiam la anĝelo trumpetos por la "Lasta Juĝo". Ŝi opinias, ke se katoj "kruele dismanĝis" la korpon, povas esti, ke la animo troviĝos en granda embaraso por aperi antaŭ Dio...

La kulto, la respekto por kadavroj estas universala frenezo. Ĉiuj aliaj religioj estos sendube malaperintaj, kiam vivos ankoraŭ la prokadavra; ĉiuj preĝejoj estos ruiniĝintaj, kiam tombejoj estos ankoraŭ atente prizorgataj. Miliardoj estos elspezataj por konstrui surtombajn monumentojn, dum vivantoj daŭrigos loĝadi en senkomfortaj domaĉoj, starantaj apud pompaj, luksegaj tombejoj. Oni daŭrigos honori, respekti putrantan karnon, dum mizeros, suferos vivanta karno...

Sed ĉu do SAT ne difinis al si kiel taskon batali kontraŭ ĉiujn dogmojn k superstiĉojn? La prikadavra superstiĉo ne estas malpli sensenca k danĝera ol ĉiuj aliaj. Sekve mi ne komprenas, kial tiaj artikoloj aperas en nia gazeto?

Ateisto.

Rimarko. — La riproĉita artikolo aperis sur la pĝ. de "Esperanto-Servo" k sekve pri ĝi respondecon ni ne havas. Aliparte estas bone konate, ke en ĉiuj laboristaj organizoj oni ankaŭ "honoras" kadavrojn k eĉ zorge konservas tiujn de famuloj. Ni do ne povas postuli, ke ĉiu SAT-ano estu konsekvenca ateisto.

E. L.

SENNACIULA VIRINA PAĜO

Sub la kontrolo de Virina Sekcio de SAT. — Red. Adreso: Elma Adamson, Box 73, Göteborg, Svedio.

HARDU MEMSTAREMAN SPIRITON!

En mia preslaborejo ĉirkaŭe tridek gelaboristoj kunlaboras. Unu el la tri laboristinoj, krom mi, estas jam sufiĉe maljuna, sed la aliaj du virinoj ankoraŭ junaj. Ĉiutage ili estas kokete tualetitaj. Ili nur penadas sin ornami kaj allogi viron. Unu el ili estas tre koketa, stranga virino. Ni sufiĉe povas kompreni, ke ŝi klopodas fariĝi amatino de laborejestro. Kiam la estro aperas ĉe la enirejo de la laborejo, ŝi tuj alkuras al li kaj helpas lian alivestiĝon en laborveston. Ŝi preparas specialan teon por li. En la vespero, kiam ni finas laboron, ŝi unue zorgas lian vestaĵon kaj vestas lin kun koketa rideto kaj ordigas forjetitan laborveston lian, kaj plej laste ŝi sinvestas, dum aliaj gelaboristoj jam estas forirontaj. La estro ĉiutage kelkfoje donas al ŝi cigaredon jam duone fumitan de li de buŝo al buŝo. Ŝi ĝoje refumas la donitan cigaredon kun rideto. Multaj Gek-doj rigardas la scenon, sed restas silentaj, ĉar li estas ilia estro.

Por kio ŝi tiel sin sklavigas? Virinoj, kiuj intence sklavigas sin, kiel ŝi, ankoraŭ tre multaj sin trovas en ĉiuj laborejoj. Jam mi ripete parolis al ŝi pri laborista movado aŭ virina movado, sed ŝi neniom komprenis kaj forkuris de mi. Ĉiutage ni laboras en la sama laborejo. Ŝi ĝoje pasigas ĉiun tagon fumante kaj babilante kun unu viro post alia, sed neniam mi miaflanke senespere forlasos ŝin. Mi forte deziras al ŝi la tagon, kiam ŝi memkonsciiĝus pri sia sklavina vivstato.

H. Mijake (Tokio).

VIRINOJ KAJ POPOLALTLERNEJO

La tempo forpasis, en kiu la virinoj estis kondamnitaj silenti en ĉiuj demandoj de la publika vivo, ĉar ili ne havis eblon kaj okazon klerigi sin; ĉar por ili ne ekzistis klerig-institutoj. La revolucio en 1918 forigis en Germanio la privilegiojn de la vira sekso. Ĝi donis al la virinoj la balotrajton. Sed la virinoj, nun samrajte starigitaj ĉe la flanko de la viroj, per tio ankaŭ ricevis la taskon laŭeble informi sin pri ĉiuj okazoj en ekonomio politika, en sindikata kaj politika vivo. Ĉar nur tiam la virinoj sukcese povas kunhelpi en la reordigo kaj novorganizado de l' homa socio.

Kondiĉo por tio estas kompreneble, ke ekzistas institutoj, en kiuj la virinoj povas havigi al si la necesajn sciojn, ke ili havas okazon kaj eblon klerigi sin. Ĉu tiu kondiĉo estas plenumita? Oni senhezite povas diri, ke ĝi grandparte estas plenumita. La virinoj ne plu estas retenataj for de ĉiuj klerigejoj. Knabinoj hodiaŭ vizitas gimnazion, junulinoj studantaj troviĝas en universitatoj. Sed plej rimarkinda estas la fakto, ke ankaŭ por la proletaj junulinoj ekzistas lernejoj, en kiuj ili povas akiri la sciojn, necesajn en ilia ĉiutaga batalado kontraŭ kapitalismo kaj ekspluatantoj. Same kiel la viroj, la virinoj havas hodiaŭ la rajton viziti la popolaltlernejojn. Bedaŭrinde oni ja devas konstati, ke multaj el tiuj lernejoj hodiaŭ ankoraŭ estas tielnomataj "neŭtralaj". Tamen restas la fakto, ke la popolaltlerneja movado faris bonajn progresojn. Ne estas fordiskuteble, ke ni en Germanio havas kelkajn socialistajn popolaltlernejojn, kiuj por gejunuloj (kutime en la aĝo de 18—30 jaroj) aranĝas kvaron- ĝis duon-jarajn kursojn multnombre vizitatajn.

Unu el tiuj socialistaj lernejoj estas Tinz apud Gera en Turingio. Iam loĝloko de princoj, la kastelo nun servas pli altan, kulturan celon. La domo, kies ĉambrojn kaj ĉambregojn iam trasonis gaja, senzorga kantado kaj muzikado, kies iamaj enloĝantoj, vivantaj en bonstato, tute ne zorgis kaj ĉagreniĝis pri la malriĉo kaj mizerego de multaj el siaj subuloj, ĝi nuntempe gastigas inter siaj muroj ĉiujare ĉ. 100 gejunulojn el la proletaro, kiuj diligente kaj serioze, kun nelaciĝanta intereso lernas kaj studas.

De la 15. januaro ĝis 15. junio 1929 okazis en Tinz la sepa virina kurso, kiu denove pruvis, ke ankaŭ inter la virinaro kreskas la volo pliriĉigi siajn konojn kaj sciojn, por poste pli bone povi kunhelpi je la ideala batalo de la laboristaro, liberigi la homaron el la katenoj de l' sklaveco, kiujn al ili forĝis la kapitalismo. Ĉ. 50 junulinoj ree estis venintaj el ĉiuj partoj de Germanio, por komune vivi kaj lerni en Tinz. Ili ĉiuj estis plenaj da sincera volo, lerni tiom multe, kiom eble. Kaj iliaj esperoj kaj volo certe plenumiĝis.

Tri gravajn specialajn fakojn entenis la instruplano. La politika ekonomio montris al la lernantinoj la estiĝon de l' kapitalismo kaj de la kapitalistaj mastrumad-metodoj; ĝi klarigis la diferencon inter laŭmetia kaj laŭkapitalista produktado. Laŭ la teorio de K. Marks estis esplorataj formoj kaj fontoj de la profito. Profunde estis studataj la antagonismoj, kiuj montriĝas en la kapitalista sistemo. Plue estis instruata pri la esenco de banko kaj borso; pri la estiĝo kaj signifo de la mono kaj pri aliaj gravaj temoj.

La dua grava fako estis sociologio. Dum tiu ĉi instruado la lernantinoj eksciis pri la estiĝo de l' homa speco kaj de l' homa socio. Profunde ili ekstudis la evoluon de l' homa socio kaj la organizajn formojn dum la diversaj epokoj. Kun precipa atentemo estis esplorata la evoluo de la lab. movado en la diversaj kapitalistaj landoj. Dum la esplorado montriĝis la cirkonstancoj, kiuj kaŭzis la grandan revolucion en Francio. Ankaŭ la gravaj demandoj pri ekstera politiko kaj precipe la eksterpolitikaj celoj de Germanio estis laŭeble klarigataj.

La tria fako fine estis psikologio. Jen la lernantinoj eksciis multon pri la doktrinoj de S. Freŭd kaj de A. Adler. Malgrandaj eksperimentoj montris uzadon kaj efikon de la psikologio. Mallonga instruado pri diversaj aliaj, necesaj temoj, nome pri ĝusta kaj logika pensado, tekniko de spirita laboro; pri pentrarto kaj instruarto, ties stiloj kaj evoluoj, bone ilustritaj per lumbildoj kaj fine pri mondliteraturo kaj ties evoluo, kompletigis la instruplanon. Por pritrakti aktualajn problemojn, kiujn klarigi ne estis eble dum la tagaj lecionoj, estis aranĝataj vesperaj seminarioj. Pri specialaj temoj, ekz. edukado, virinaj demandoj, virinoj kaj sindikatoj k. a. instruis gastinstruistoj.

Unufoje dum la semajnoj kunvenis lernantinoj kaj instruistoj, por komune aŭskulti bonege recititajn poemojn, verkitajn de famkonataj aŭtoroj. Ĉiu volontege partoprenis tiujn recit- aŭ muzik-vesperojn. La tempo ne okupita per deviga instruiĝo estis pleje uzata por legi librojn kaj por profundigi la dum la instruo lerniton per skriblaboroj. Sed dimanĉe posttagmeze ofte okazis ekskurso en la ĉirkaŭaĵon. Kune kun la instruistoj tiam la junulinoj ĝoje kantante kaj ŝercante marŝis tra kamparo kaj arbaro, grimpis sur montojn kaj ripozis en mola, verda herbejo. Se la vetero estis malagrabla, oni pasigis la tempon per ŝercado kaj kantado.

Por multaj sendube la vivo en Tinz estis belega epizodo, pri kiu ili post longa tempo ankoraŭ volonte memoros. Kaj por ĉiuj la tiea instruado kaj vivo certe estis fonto, el kiu ili povis ĉerpi spertojn kaj informojn. Pli ol mil junaj proletoj tiel en Tinz akiris scion kaj spiritan materialon bezonatan en la ĉiutaga batalo kontraŭ la kontraŭuloj. Pli ol 300 inter ili estis virinoj. Sed tiu nombro tute ne sufiĉas. Ni esperu, ke multaj proletaj junulinoj ankoraŭ vizitu Tinz kaj ĉiujn aliajn socialistajn popolaltlernejojn, kiuj donos al ili helpon por trovi la ĝustan vojon.

L. Seiffert (8087), Chemnitz.

AFORISMOJ

1. *La kreinto de la mondo neniel volas esti esplorata, kvazaŭ ĝi timus pri respondeco pri sia faro.*
2. *Kiu volas kompreni la realecon de la mondo, tiu komencu unue frapi per la kapo kontraŭ muron.*
3. *Ĉiu plendas, ke al li mankas la feliĉo; sed neniu plendas pri mankoj en sia prudento.*
4. *La publikan opinion (juĝon) oni timas pli ol sian konsciencon.*
5. *Politikan kontraŭulon oni nomas en partiaj gazetoj aŭ "idioto" aŭ "fripono".*

Elgermanigis: Dubaptito (61).

N-o 8 — 4-a jaro Gvidanto k kompilanto: O. BÄSSLER, Ebermayer-Str. 8, I, Leipzig C 1 (Germ.) 21. Novembro 1929

EL ANGLIO

Parolantaj filmoj kaŭzas senlaborecon

(Esperanto-Servo.) Pro la rapida disvastiĝo de usonaj parolantaj filmoj, kiuj ankaŭ havas sian propran muzikon, grandnombro da muzikistoj estas senlaboraj. Oni povas diri kvazaŭ, ke la mekanika epoko jam alvenis por la publikaj amuzaĵoj. Grandegaj novaj kinoteatroj, kiuj povas samtempe enteni 3000 ĝis 4000 personojn, jam tute mekanike aranĝis la prezentadojn. Oni raportas, ke sole en Londono estas pli ol 500 spertaj muzikistoj senlaboraj. Kompreneble la artefarita muziko ne estas tiel belsona, sed tio ne gravas al monavidaj teatroestroj; ili nur pensas pri profitoj. Nur ĉe la plej grandaj kinoj, kie la burĝa elemento inter la klientoj estas granda, pro plendo pri la kvalito de la mekanika muziko, oni denove dungis muzikistojn, sed ne samnombre kiel antaŭe. Kie antaŭe estis 22 aŭ 16 muzikistoj, nun estas nur 8 aŭ 6. Oni sin demandas, kiu estos la proksima viktimo de la mekanika epoko. Oni diras, ke en Usono oni preparas parolantajn edukajn filmojn. Ĉu la venonta atako estos kontraŭ instruistoj? S. H. T. (7471), Steeple B.

Fama muzikistaro antaŭ pereo

(Esperanto-Servo.) La muzikistaro de Millhall-aj karbministoj, kiu dufoje estas mond-ĉefpremiita, staras antaŭ la danĝero de pereo pro monmanko; ĝi eĉ ne kapablas aĉeti necesajn uniformvestaĵojn. Se oni ne povas havigi 300 funtojn sterlingajn al tiu orkestro, kiu ĝojigis multajn skotajn loĝantojn, tiam ĝi en plej proksima tempo devos disiĝi. SAT-ano 12 638, Manchester.

Senlaboruloj — ekssoldatoj

(Esperanto-Servo.) Ho, esti en Anglio, kiam "paco" estas...! Multaj iamaj soldatoj, kiuj dum la grandega milito 4 jarojn batalis en la intereso de siaj ekspluatistoj, nun estas senlaboraj. I. a. estas ekssoldato, kiu kun edzino k ses infanoj nun piede vagadas de loko al loko, por almozpeti panon, ja laboro ne estas. La viraĉoj, por kiuj li batalis, ridante preterveturas lin en siaj grandegaj luksaj aŭtomobiloj. Nuntempe la soldatoj estas sen "laboro". Ĝis kiam? En Anglio nun estas nombrataj (registritaj) laŭ statistiko de la 23-a de septembro k. j. 1 181 900 senlaboruloj, sed la neregistritaj kredeble estas pli ol kvin milionoj. Stone (14 586), Rhyl.

EL AŬSTRIO

Sanga atenco de faŝistoj en anatomia instituto

(Esperanto-Servo.) La 7. 11. studentoj de la "hejmland-defendantoj" kune kun t. n. "germanaj defendantoj" atencis per bastonegoj k tranĉiloj la prelegadon de prof. Tandler. Ili detruis instruilojn, seĝojn, pordojn ktp. k atakis socialistajn judajn k demokratajn aŭskultantojn. La naciistoj ne nur atencis aŭstriajn, sed ankaŭ alilandajn studentojn, kiuj nun studas en Vieno. Unu amerikano estis sangbatita de „hejmland-defendanto". Kelkaj gestudentoj sukcesis rifuĝi tra la fenestroj. En la ĉambro de prof. Tandler la atencatoj konstruis ĝustajn barikadojn. La atencantoj tamen por mallonga tempo enpenetris, detruis la tutan meblaron ktp., planko k muroj estis ŝpruce sangmakulitaj. Inter la ĥaozo de detruaĵoj la naciaj studentoj kantis la malnovan "imperiestran himnon" k "germanio super ĉio...“! Fine alveturis atak-aŭtomobiloj de polico, la naciaj studentoj eksalutis ilin per glorvokoj. Tial ne estas miro, ke la policistoj restis sufiĉe pasivaj, ke oni per sav-aŭtomobilo forveturigis kelkajn studentojn danĝere vunditajn. La batalo daŭris de duono antaŭ la deka ĝis dektria horo. 7658, St. Pölten.

EL BULGARIO

La proceso kontraŭ kompartio

(Esperanto-Servo.) Fine ĝi estas difinita. Pli ol jaron la akuzitaj 52 Gek-doj estis en la malliberejo sen juĝverdikto. La juĝproceso okazos la 20-an de novembro. Ĉiuj klasaj organizoj (Laborista Partio, Laborista Junulara Unuiĝo, sendependaj sindikatoj, same la nelegalaj kompartio k komjunularo) pretigas la defendon de la akuzitoj. Estas fondita speciala komitato, kun reprezentantoj de la legalaj organizoj k de fabrikoj, laborejoj ktp., kiu eldonas alvokojn, aranĝas kunvenojn ktp. Kompreneble, ĝis fino de l' proceso estas malpermesitaj de la polico ĉiaj laboristaj kunvenoj, k lasttempe ili ĉiuj okazas sur la stratoj, kontraŭ la polica malpermeso. La eksterbulgaraj laboristaj organizoj same devas plenumi sian devon: protesti kontraŭ la proceso, postuli liberigon de la arestitoj ktp. Protestojn adresu al: ministro Ljapĉev, Sofia k al la prokuroro ĉe la distrikta juĝejo (Prokurora pri okrĵnia sud, Sofia). Kopiojn sendu por presigo al la red. "Rabotniĉesko delo", Vrabĉa 1, Sofia. Gol, Sofia.

EL POLIO

La faŝisma teroro en Lodz

(Esperanto-Servo.) La 24-an de oktobro, kiam posttagmeze la laboristoj iris hejmen el la fabrikoj, venis al la fabriko de Biderman (fabrikposedanto) K-do Ŝajek Harnam k komencis ekparoli al la elirintaj laboristoj. La gelaboristoj atente aŭskultis, sed subite aŭdiĝis pafo k la oratoro sangvundite falis teren. La laboristoj postkuris la forkurintajn fiagentojn policajn, kiuj pafis, sed sensukcese. La agentoj estis vestitaj kiel laboristoj, pro kio ili ne plu estis rekoneblaj. Dume la vunditan K-don oni veturigis al hospitalo, kie post unu tago li mortis. La enterigo estis fiksita por la 27. 10. je 16-a horo, sed la polico, timante manifestacion de laboristoj, la 26. 10. dum la nokto enterigis lin. Dimanĉe je fiksita horo la laboristoj amase venis antaŭ la hospitalo, sed la polico terore disigis ilin. La pola faŝismo tiamaniere volas rompi la batalon de la pola laboristaro. Sed oni eraras; tio nur hardigas nin por la batalo ĝis la finvenko. J. C., Lodz.

ATENTU LA NOVAN ADRESON!

EL SOVETIO

Ne plu sabatoj, nek plu dimanĉoj Ni raciigas nian ripozon

(Esperanto-Servo.) Antaŭ nelonge en USSR estis dekretita la kvintaga laborsemajno. Tio signifas, ke la soveta laboristaro ricevos post ĉiuj kvar tagoj unu liberan tagon. La festoj — ĉu klerikalaj, ĉu revoluciaj — estas forigitaj. Restas nur sekvantaj festotagoj: 22-an de januaro — tago por memoro al la revolucio en jaro 1905; 2 tagoj unumajaj; 2 tagoj de la Oktobra Revolucio. La kalendaro do tute ŝanĝiĝas: nek plu sabatoj, nek plu dimanĉoj. Ĉiu sama dato trafas ĉiam je sama semajntago, ekz.: la 1-a de januaro estos ĉiam lunde, la 2-a, 7-a, 12-a, 17-a, 22-a, 27-a dato de ĉiu monato estos ĉiam marde ktp. Ĝenerale la jaro konsistos el 72 semajnoj ($72 \times 5 = 360$ k 5 aŭ 6 festtagoj $= 365/366$). La ideo jam komencas efektiviĝi. Mi mem skribas hodiaŭ vendrede, uzante mian unuan liberan tagon laŭ la nova semajno. Estas malfacile imagi ĉiun utilon, kiun alportos la reformo. PliviglIĝos t. n. "dimanĉaj" universitatoj (ili funkcios de nun ĉiutage por la kvinono de la laboristoj). Regula, raciigita ripozo servos al la sano de l' laboristoj. Ni rekonstruas nian vivon en ĉiuj sferoj: en la socia, en morala, en ekonomia. Estas rimarkindaj la ritmoj de nia agado. La dekreto pri la kvintaga semajno ankoraŭ ne estas fine sankciita de la registaro. Ĝi tamen estas pridiskutita, priparolita, aprobita de la laboristoj, k dum du semajnoj efektivigata. Dum du semajnoj ni entombigis la kutimaron de centoj de la generacioj. Sergej Izmajlov, Stalino.

8-a listo de raportoj en jaro 1929/30

44. Parolantaj filmoj kaŭzas senlaborecon. S. H. T. (7471), Steeple, B. (Anglio).
45. Fama muzikistaro antaŭ pereo. SAT-ano 12 638, Manchester (Anglio).
46. Senlaboruloj — ekssoldatoj. Stone (14 586), Rhyl (Anglio).
47. Sanga atenco de faŝistoj en anatomia instituto. 7658, St. Pölten (Aŭstrio).
48. La proceso kontraŭ kompartio. Gol, Sofia (Bulgario).
49. La faŝisma teroro en Lodz. J. C., Lodz (Polio).
50. Ne plu sabatoj, nek plu dimanĉoj; ni raciigas nian ripozon. Sergej Izmajlov, Stalino (Sovetio).

TRA ESPERANTIO

Evoluo de l'esperanta vortaro k ĝia kolektiva reguligo

Ni ĉiuj konsentas, ke esp-o estas lingvo vivanta, do evoluanta. Sed, parolanta malpli multe, ol la naciaj lingvoj, ĝi jam nun estas disvastigita teritorie pli ege, ol iu el la plej disvastigitaj lingvoj naciaj. Oni povas senhezite konsenti, ke ĝuste en tia granda teritoria disvastiĝo kuŝas la plej granda danĝero por la unueco k interkompreneblo de la lingvo, kiun ni devas severe gardi.

Sed, ĉar esp-o ne estas rigida lingvo, ĝi konstante pliriĉiĝas, k, ĉar la pliriĉigon partoprenas eĉ nebone sciantaj la lingvon individuoj (kion ni povas malrekomendi, sed neniel malpermesi), en la lingvo aperas multaj malnecesaj sinonimaj formoj. Jen estas kelkaj el ili:

1. Evolucio — evoluo, ekscentrika — ekscentra, kalibro — gaŭĝo, mizerikordo — karito, marabuto — marabuo, metakarpeo — metakarpo, ohmo — omo, seriko — serĝo; 2. maĝo — mago, seno — sino, tendra — tenera, konkeri — konkiri, bufalo — bubalo, arkivo — arĥivo, alkemio — alĥemio, jungalo — ĝangalo, kaoso — ĥaoso, kontralto — kontraldo.

Kiaj do principoj devas nin gvidi en la elekto de l' decaj sinonimformoj?

Mi pensas, ke unuavice ni devas akcepti la formojn de la SAT-vortaro, baldaŭ aperonta, kiuj eble ne ĉiam estos perfektaj, sed estas nepre akcepteblaj por la unueco de la lingvo. Kompreneble, por plenumi ĉi tiun postulon ĉiu proleta esp. ĉelo, ĉiu SAT-rondo k (laŭpove) ĉiu proleta esp-isto devas havigi al si ekzempleron de la vortaro.

Se en la vortaro estas por iu vorto kelkaj sinonimaj formoj, oni esploru, ĉu la senco de la sinonimoj estas tute identa aŭ ili distingiĝas je diversaj nuancoj.

Se oni konstatas la unuan fakton, oni elektu la formon plej mallongan, ĉar tion necesigas la evoluo de esp-o. Ekz., el la unua vico da sinonimoj, supre skribitaj, oni elektu la formojn: evoluo, ekscentra, gaŭĝo, karito, marabuo, metakarpo, omo, serĝo. Se oni konstatas, ke la sinonimoj havas diversajn senconuancojn, oni uzu ilin ĉiujn (decokaze). Se la sinonimoj havas egalan kvanton da literoj: maĝo — mago, sino — seno, ĥaoso — kaoso ktp., oni elektu aŭ la formojn de l' oficiala radikaro aŭ, se tiaj malestas, la formojn ne havantajn homonimojn k pli konformajn al la ĝenerala esp. vortaro k transskribo. Do, paralele kun "magio" oni devas uzi "mago"; "ĥaozo" estas pli preferinda, ol "kaoso", ĉar ĝi troviĝas en Universala Vortaro. Vere, iafoje povas okazi embaraso de l' elekto, ekz., pri la formoj "seno" kaj "sino", ĉar ili estas same mallongaj, same neoficialaj, same internaciaj. Ĉi-okaze oni uzu formon persone preferatan, k la praktikado k eventuala posta oficialigo fine solvos la problemon.

Se oni elektos inter sinonimoj netroveblaj en la SAT-vortaro, oni sin gvidu per jenaj principoj:

1. Formo — la plej mallonga.
2. Formo — oficiala.
3. Formo — nehavanta homonimojn.
4. Formo — la plej konforma al la ĝenerala esp. transskribo.

Sed dum la elekto oni nepre apliku la 3-an principon, k la kvara ne povas esti absolute k objektive konservata pro la sama kaŭzo, kiu ne permesas uzi absolute internaciajn radikojn.

Ŝajnas al mi, ke la principojn indikitajn ĉiu povas akcepti k sekvi, k tio ĉi multe helpos al la konservo de la lingva unueco. Oni nur apliku la principojn malgraŭ la personaj preferoj, ĉar tiuj (la preferoj) riskas fine tiel troplenigi nian vortaron per homonimoj k sinonimoj, ke ĝi estos pli malfacile studebla k uzebla, ol iu nacilingva vortaro.

Mi bone komprenas, ke mia recepto ne povos definitive malŝarĝi nian vortaron de la homonimoj k sinonimoj, sed ĝi povas, estante severe aplikata, multe helpi al la malmultigo de la malnecesaj vortoformoj.

Finante la artikolon, mi respondos unu eventualan riproĉon: kial mi en miaj principoj dė la vortelekto ne indikas la internaciecon? —

Tute simple! Ja la uzataj en la esp. literaturo sinonimoj estas sufiĉe internaciaj. Malgraŭ la ega pligrandiĝo de l' esp. vortaro, ĝi ĉiam pli k pli internaciiĝas. Do, estas nenia danĝero, se ni elektas el la sinonimaj formoj, ne gvidante nin ĉefe per la principo de l' internacieco, ĉar absoluta internacieco ne povas esti atingita, k relativa internacieco estas nocio subjektiva, k oni, penante ĝin atingi plej ofte plimultigas la sinonimojn k superfluajn vortoformojn — malutilo, kies forigon mi celis verkante ĉi tiun artikolon.

N. S. Pargaĉevskij (11 746),
9-a horzono.

Unua paŝo de japanaj SAT-anoj

Ĝis nun japanaj SAT-anoj agadis en sia izolita kampo k neniam grupiĝis por amase agi eksteren. Pro granda malsimileco inter la lingvoj esp. k japana, esp. movado longe restis inter inteligentularo neŭtralista. Laboristaj esp-istoj ankoraŭ ne havas sian organizon. Sed jam la nombro da lab. esp-istoj pli k pli grandiĝas kune kun tiu de SAT-anoj, k ilia organiziĝo al LEA estas urĝe bezonata. Tiucele, ni, Tokiaj SAT-anoj, unue grupigas ĉiujn SAT-anojn en la lando, okaze de l' XVII. Kongreso de japanaj esp-istoj en Tokio.

Antaŭ la malfermo de l' kongreso, laŭ la iniciativo de Tokiaj SAT-anoj, estis aranĝita kunsido por interkonsiliĝi pri nia agado en la XVII. Kongreso. La 21. sept. posttagmeze ni havis malferman kunvenon de l' kongreso kun 200 partoprenantoj, en kiu K-do Nagahama, en la nomo de Tokia SAT-anaro, k K-do Hokka nome de Kaŝiŭagi Rondo salutis la aŭskultantojn atentigante ilin pri neevitebleco de la speguliĝo inter la esp-istaro de l' klasa antagonismo. Vespere, anstataŭ ĉeesti luksan festenon de l' kongresanoj, ni 20 SAT-anoj kun famekonata K-do Ujaku Akita, kolektiĝis aparte en unu grupo k interkonsiliĝis pri nia estonta agado. Ni decidis, ke ni havu provizoran komitaton por grupiĝo de ĉiuj japaniaj SAT-anoj.

En la 22-a matene, la SAT-anoj havis fakkunsidon kun kelkdek aŭskultantoj, kiu estis plej vigla el ĉiuj fakkunsidoj. Posttagmeze, kiam la kongresa konferenco okazis, K-do Nagahama proponis kolekti monon por sendi esp. librojn al Ruĝa Helpo. (En Japanio la blanka teroro tenas en karcero pli ol 650 junajn kuraĝajn pionirojn de nia klasbatalo k ili avide deziras lerni esp-on.) Ni sukcesis akiri el la ĉeestantaro ĉ. 30 jenojn (15 dol.). Tio estas granda sukceso por nia agado.

Post tiu konferenco, vespere la kongreso aranĝis teatraĵon de Klara Rondeto, kiu estas la sola virina grupo esp-ista en nia lando k en kiu fervore laboras 6 SAT-aninoj. La teatraĵo "Kion rakontas amikoj de Peĉjo?" elprenita el la samtitola libro de H. z. Mühlen, eldonita de SAT k simpligita por tiu ĉi prezento, estis ĉefe ludata de tiuj SAT-aninoj kun K-dino H. Mijake. Kompare al aliaj amuzaĵoj aranĝitaj de neŭtraluloj, tiu ludado estis supermezure sukcesa; K-do U. Akita, proleta dramisto, ankaŭ admire laŭdis tion, k ĝi finiĝis per kantado de "Ruĝa Standardo" k "Pola revolucia kanto" per ĥoro el ĉ. 20 virinoj.

Dum tiuj du tagoj ni havis nian propran vendejon, kie ni varbis novajn membrojn al SAT, kolektis abonojn k vendis librojn. En la 3-a tago, la 23-an, K-do Hata, studento, faris paroladon ĉe la oratora kunveno de studentaj esp-istoj kun pli ol 100 aŭskultantoj, pri la temo "idealistaj esp-istoj". Poste ni havis nian interamikiĝan kunvenon, kie K-do Akita parolis al ni pri esp. movado en Sovetio, prezentante div. fotojn, librojn k. a. Estas ĝojige, ke ni povis plene utiligi la neŭtralulan kongreson per div. manieroj k povis fari unuan paŝon por nia unuiĝa agado.

Rap. Torajiro Nagahama,
Konsilanto el la 9-a horzono.

SOCIALISTA INFANMOVADO KAJ ESPERANTO

"Der Kinderfreund" (La Infamamiko), dusemajna gazeto de la socialdemokrata infanorganizo en Germanio, konstante aldonata al ĉiuj socialdemokrataj ĵurnaloj germaniaj, atentigas en n-o 22 en sia redakcia angulo pri la interkompreniĝaj malfaciloj, kiujn renkontis la tielnomataj "ruĝaj falkoj" en internacia tendaro aranĝita apud Kopenhago por danaj, svedaj, germanaj soc. infanoj. Ĝi proponas ellernon de esperanto al la infanoj k promesas aperigi en la venonta jaro facilan esp. kurson en la gazeto, por ke la infanoj poste komencu interkorespondadon kun geknaboj diverslandaj. Ĉar la instigo estas direktita al "ĉiuj grupoj", oni povas esperi pozitivan rezulton. Socialistaj Gek-doj, ne forgesu sendi gratulon k instigon al la Redakcio de l' gazeto pro ĝia decido!

ESPERANTO JE SERVO DE ABELBREDISTOJ

Oni kun ĝojo konstatas, ke sovetia abelbredista ĵurnalo "Pĉelovod-Praktik" (Abelbredisto-praktikulo) en n-o 8/9 de 1929 malfermis siajn paĝojn por materialo ricevita el eksterlando per esperanto. En tiu n-o troviĝas 4 bildoj senditaj el Japanio k Ĉeĥoslovakio kun paralelaj rus-esp-aj subskriboj k ruslingva teksto pri abelbredado en Japanio k Ĉeĥoslovakio. Esp. abelistoj bonvolu subteni tiun ĉi paŝon de la redakcio de l' menciita ĵurnalo. Liveru al ĝi materialon pri spertoj en abelbredado k postulu enkondukon de esp. lingvaĵoj, por ke la ĵurnalo fariĝu legebla por multnombraj fakuloj en tutmondo.

J. Gol (4608), Koskolovo, Sovetio.

Korekto. — En n-o 266, p. 65, 1-a kolono, lin. 24 de supre, legu "levmaŝinoj" (anst. "kranoj").

Zamenhofa Saĝo

Mi estas profunde konvinkita, ke ĉiu nacionalismo prezentas por la homaro nur plej grandan malfeliĉon, kaj ke la celado ĉe ĉiuj homoj devus esti: krei harmonian homaron. Estas vero, ke la nacionalismo de gentoj premataj — kiel natura sindefenda reago — estas multe pli pardoninda, ol la nacionalismo de gentoj premantaj; sed, se la nacionalismo de fortuloj estas nenobla, la nacionalismo de malfortuloj estas neprudenta; ambaŭ naskas kaj subtenas unu la alian, kaj prezentas eraran rondon de malfeliĉoj, el kiu la homaro neniam eliros, se ĉiu el ni ne oferos sian grupan memamon kaj ne penos stariĝi sur grundo tute neŭtrala.

Tio estas la kaŭzo, pro kiu mi malgraŭ la korŝirantaj suferoj de mia gento ne volas ligi min kun hebrea nacionalismo, sed mi volas labori nur por interhoma justeco a b s o l u t a. Mi estas profunde konvinkita, ke per tio mi alportos al mia malfeliĉa gento multe pli da bono, ol per celado nacionalisma.

El "Originala Verkaro", j. 1914.

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

GERMANIO. "Arb. Esperantist" sciigas kelkajn ciferojn pri stato de LEA-distriktoj (konigitaj okaze de konferencoj de la koncernaj distriktoj): La distrikto Bavario (dekstra-rejna) havas nun 24 lokajn grupojn kun ĉ. 450 membroj (inter ili 160 SAT-anoj). Dum lastaj tri kvaronjaroj aperis en la lab. gazetaro 170 artik. k 83 mallongaj notoj. En 10 lokoj okazis paroladoj de l' distriktestro. Li skribis varbcele (sen presaĵoj) 670 let. k PK. Al la nuna estraro reelektita aldoniĝis sekretario k junulargvidanto. — La distrikto Leipzig (konferenco 1. IX. en Halle) konsistas el 22 grupoj (3 novaj kun 32 membroj); anaro 440. Kasstato bona; perletera kurso ĝis nun senrezulta. — La distrikto Rejnlando kunvenis 8. IX. en Vermelskirĥen (15 delegitoj, 40 gastoj). 3 novaj grupoj fondiĝis dum lasta jaro. Eventuale fondiĝos nova subdistrikto por la regiono Aĥen-M. Gladbaĥ. — La 8-a asocia tago de GLEA okazos paskon 1930 en Essen. — **Limbach (Sa.).** La grupo okazigis post la 9-a Kongr. internacian esp. vesperon. Ĝi estis bone organizita k ricevis subtenon de parti-, sport- k kulturorganizoj. Bedaŭrinde surprizis la konduto de kelkaj eksterl. K-doj, kiuj certe promesinte sian partoprenon, ne venis. Dank' al subteno de K-do Lundgreen (Hälsingborg) la situacio estis savata, k la lab-istoj forlasis kontente nian aranĝon. 1. IX. flugfolia propagando inter partoprenantoj al 15. intern. junulara tago (tutdistrikta). Dum la manifestacio esp. afiŝegoj. Laŭ deziro okazis en kelkaj organizoj rap. de K-do Weissbach pri spertoj en eksterl. kun esp-o. 25. IX. malfermiĝis nova kurso por komenc. kun 40 p. Gvidas K-doj Lange k Weissbach. Laŭ iniciato de nia grupo, de pasko 1930 en la elementaj lernejoj esp. estos instruata kiel nedeviga instrufako al infanoj vizitantaj la 7-an k 8-an klasojn. (5836.) — **München.** La 20-jara jubilea festo de l' loka grupo estis plena sukceso. Bedaŭrinde la radio-parolado el Moskvo estis neaŭdebla (pro aeraj perturboj). Granda ekspozicio (kun donaco — standardo — de K-dino el Alĝero). Multaj salutlet. el en- k eksterlando. Komenciĝis 8 kursoj por komencantoj (inter ili 4 por la soc. junularo. — **SOVETIO. Belgorod.** 20. 9. komenciĝis kurso en la vespera lab. lernejo kun 50 personoj, pagata de la lernejo. Gvid. K-do Lingel. (5084.) — **Kremenĉug.** Esp-o instruata kiel programobjekto ĉe la unua kurso de Pedag. Teknikumo (instruista lernejo); gvidas E. Izgur. La lernado celas evtl. pripedag. korespondadon kun alilando. — **Niĵnij-Novgorod.** Laŭ antaŭa komuniko en urbo Granda Niĵnij-Novgorod enskribiĝis k komencis studi en 27 kursoj 570 partopr. Rezultoj estas jenaj (ĝis 1. 9.): Ĉe 7-a Soveta lernejo (Kropotkin) finis ĉiuj komencintoj, t. e. 60 p., ĉe N Ekskorta Bataliono ĉiuj 10; ĉe Ŝtata Univers. en Stud. Domo 12; ĉe fabriko "Ŝvejprom" disfalis; en Sormovo: ĉe Klubo de Metalistoj 16 p. disfalis, ĉe Fabriklernejo (FZU) finis 10, en vilaĝo Visokovo 12; ĉe Ruĝa Anguleto de NKCRK (Koop.) finis el plenaĝuloj 4, junpioniroj 15 p.; ĉe "Krasnaja Etna" en Kanavino finis 11; tie ankaŭ komencis studi grupo el 20 junpion., kiuj trastudis nur 3 lecionoj, pro forveturo al tendaro; ĉe Kanavina Komitato de IRH-kurso disfalis. En ĉelo ĉe Telefonfabriko (Miza) finis ĉiuj 10 p., ĉe 20-a Sov. lernejo en Miza 95 lern. trastudis laŭ Rublov 12 lecionojn, laboro daŭros ĉiaŭtune; ĉe Urbkom. de IRH finis 9; ĉe Grupkom de STS en Sormovo kurso disfalis[1]; ĉe Urba Klubo de STS (Oficistoj) trastudis 18 lecionojn laŭ Rublov 6 p.; ĉe N Radio-Regimento finis 25 p. En la pagaj kursoj de Gub. Kom. SEU parto de kursanoj defluis pro por ili ne oportuna tempo de l' okupoj, parte pro nedeziro k forveturo el urbo; el 137 enskribiĝintoj ne venis al organiza kunveno nek komencis studon 50 p. El restintaj finis kurson: en urbo I-a grupo 12 p., II-a grupo 14 p., III-a grupo 4 p., en Kanavino 17 p. Sekve restis ĝis la fino de l' kursa laboro 326 p., aŭ 57%. El tiu kvanto ne ĉiuj kontentiĝe trastudis elementan kurson k rekomencos. Por la aliaj estas projektata pliperfektiga kurso. Uzitaj lernolibroj plejparte de Svistunov, parte de Rublov, k "Petro". El ĉiuj restintaj kursanoj SEU-aniĝis kiel efektivaj membroj 6, kiel amikoj 27. (La kvanto estas tiel malalta, ĉar multaj estis lernantoj, sekve senmonaj.) Dum somero vizitis kunvenojn tre malmultaj kursanoj. Somera laboro plej parte estas karakterizata per akcepto de vizitantaj sovetiaj k eksterl. esp.-istoj: 25. 5. venis franca junkomunisto k sportulo SAT-ano 9344, kiu faras tutmondan vojaĝon per biciklo por propagandi esp-on k SAT. Lin tre varme akceptis k donis al li plenan materian helpon Gub. Konsilantaro por Korpkulturo. Li raportis en esp. kunveno (30 p.), salutparolis esp-e dum vesperfesto okaze de 10-jara datreveno de Ŝtata Eldonejo, antaŭ 700 p. Tradukis K-do Belajev. Li havis intervjuon ĉe redakcio de l' loka ĵurnalo kiu raportis

[1] Ĝin komencis 20 p., **ne** 200, kiel erare presiĝis en n-o 246.

---

pri lia vizito. *22.* 6. venis gvidanto de Internacia Esp. Teatro K-do Gorin el Moskvo, kiu faris du rap. ruslingvajn en esp. kunveno (20 p.). Bedaŭrinde sukcesojn ne donis lia vizito. *2.* 8. vizitis nin Nov-Jorka SAT-K-do Wurman, kiu restis unu semajnon. La renkonto estis tre amika. Tagon poste venis el Jaroslavl K-do Perelŝtejn kun edzino (norvega esp-istino). Li raportis pri laboro de Centraj Korespondkursoj en Moskvo. 3. 8. vizitis la urbon bicikle K-do Dobrusin el Odeso, kiu propagandis ĉe redakcio de l'loka ĵurnalo. 19. 8. nia K-do Belajev vizitis Murom, kie li fondis kun lokaj esp-istoj Urbkom. de SEU. Tiuj K-doj de aŭtuno laboros unue en urba kaj poste jam en distrikta skalo, ĉar esp-istoj estas en Pavlovo, Vorsma, Viksa, Kulebaki. 25. 8. K-do Belajev salutparolis dum Unua Landa Konferenco de Kom. Junularo, kiu tre bone akceptis ĝin. Ĝia organo "Leninskaja Smena" ekutiligos esp-on por intern. koresp-ado kune kun aliaj nacilingvoj. Inter skandinava lab. delegitaro (sept.) troviĝis SAT-ano K-do O. Magnusson el Hasnäs. Bedaŭrinde aliurbaj esp. organizoj ne atentis sendi al ni materialon por ekspozicio esp. ĉe I-a landa konferenco de SEU. Espereble la legado de tiuj ĉi linioj memorigos ilin pri nia insista peto. Kalaŝnikov (1125). — **Odeso.** La SEU-organizo planas varbon de 300 aktivaj k 500 pasivaj esp. amikoj por 1930. Esperanta Konsultejo ĉe Intersindikata Konsilantaro (adreso: Odeso, Okr. Rada Prof. Spilok) reekfunkciis. Kursoj por eduko de kursgvid. fondotaj ĉe Intersind. Konsil. — Okaze de Oktobra festo Odessa radio-stacio disaŭdigos 7 nov. esp. intern. radiokunvenegon al tutmonda proletaro, speciale al Essenaj prol. organizoj kiel respondo. Ondlongo 411 m. Aŭskultintoj informu pri aŭdeblo al USSR, Odessa, Lenina 17, Radio-centro. **Poltava.** La pionir-organizo (infanoj) decidis disvastigi esp-on inter la junpioniroj. Fondo de 10 kursoj por la vintra sezono estas nun preparata. — **Samara.** Tuturba kunveno elektis SEU-komitaton, por pli sukcesigi la lokan movadon. Kursoj ĉe du fervojistaj kluboj (3) kun 40 p., ĉe poŝtistoj-fervoj (1) kun 10 p., 1 ĉe klubo de sov. oficistoj. (25 p.). Ĉe fervoj. klubo perfektiga kurso. Gvidantoj estas fervojistoj, kiuj lernis dum lastaj 2 jaroj. La fervoj-oficejo daŭrigas sian edukan. organizan, koresp. laboron. Plivigliĝis laboro por priservado de l'Mezvolglanda gazetaro. (5583.) **Stalino.** La movado de ĉi tiu centro de l'Doneca karbobaseno viglas. Funkcias 20 ĉeloj de SEU, precipe en la industriaj entreprenoj. Dum lastaj semajnoj fondiĝis 6 rondetoj (en sov. partilernejo, ĉe junpioniroj k. a.) kun preskaŭ 300 lernantoj. En la 13-a laborlernejo esp-o estas instruata kiel program-objekto. Kursoj por eduko de kursgvidantoj ĉe Intersind. Konsilantaro k Komjunulara Komitato. (Ukr. Kom. de SEU). **Stalingrad.** Unua distr. komitato de esp-o organiziĝis ĉi tie post kelkjara movado. Ĝi konsistas el 7 aktivaj Ge-K-doj de l'urbo. La laborplano por la vintra periodo estas ellaborita de tiu Komitato. Gurov (14 390). — **SVEDIO.** En **Göteborg** komenciĝis kurso inter lab. sportistoj k elektristoj. Gvidas Einar Adamson. K-dino Elma Adamson gvidas kurson inter metallaboristoj de la granda marŝabriko Götaverken. En ambaŭ kursoj kune 35 p. K-do Gust. Telander gvidas kurson en Astorp k Nyvang. En Billesholm kurso gvidata de A. Strandberg. En Mölndal prospera kurso gvidata de K-do E. Adamson. Ankaŭ en Hällefors nova kurso (9 p.). Gvidanto K-do Joel Jansson. En Blattnicksele unuafoje kurso; gvidas K-do M. Persson (10 p.).

EKSTER NI

Mi emas suspekti, ke la direktoro de "Espero Katolika", pastro Rambu (Ramboux) estas ne tre ortodoksa kredulo. Lin certe ataketas danĝera herezemo.

Sur kio vi apogas vian suspektemon? eble demandos iu. Nu, tute simple, sur tio, ke senĉese pastro Rambu prezentas SAT-on k ties anojn kiel modelon al la legantoj de sia gazeto. En la lasta n-o li eĉ dediĉas la fruntartikolon al laŭdado de nia "satana" organizo k direktas siajn sagojn nur kontraŭ la katolikajn esperantistojn! Ĉu tio estas deca konduto ĉe pastro? Ĉu ne estas klare, ke la legado de "S-ulo" k pli speciale de ĝia "Liberpensula Paĝo" infektis lin senkonscie per malortodoksa veneno? La Maliculo (la Diablo) estas ja tre ruza, li scipovas tiel lerte insidi la kredulojn, ke ne malofte ili falas en liajn kaptilojn . . .

Estas ja skandala afero, kiam pastro ne trovas pli trafan argumenton por vigligi la fervoron de siaj parohanoj ol montri kiel plej imitindajn homojn tiujn, kiuj kredas nek dion, nek diablon k malkaŝe kontraŭpropagandas la "Sanktan Eklezion".

Sendube la dia instruo k la religiaj kutimoj forte narkotas la cerbon de la kreduloj. Tamen estas dube, ĉu neniu vekiĝos ĉe la konstato, ke pastro proponas al ili "satanojn" kiel plej imitindajn homojn! . . .

Sed eble mi eraras: la celoj, la vojoj de dio estas tiom nediveneblaj! Povas esti, ke la "Eternulo", sen nia scio, subtenas nuntempe SAT-on, laŭ eŭtrapelia maniero, nur por hontigi la esperantistajn katolikojn, kiuj ne sufiĉe abonas "Espero Katolika"n . . .

Ni sekve estu atentaj k ne lasu nin superruzi per la "dianoj"; ni estu inda "satanoj", senlace laborantaj por detru la kapitalistan inferon, kiun kreis k defendas la dio de la katolikoj k tiu de similaj kreduloj. Dio estas ja rezulto de la nescio, de la mizero k kredemo — k pastro Rambu estas eble iom herezema, sed certe tre ruza homo, kiu uzas ĉiajn rimedojn — eĉ satanajn — por la gloro de sia sendube sankta entrepreno.

Ab uno disce omnes.

Eŭtrapeli.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

H. G. Wells, La dormanto vekiĝas. Romano. El la angla trad. de A. Frank Milward. 1929. Eld. The Esperanto Publishing Company, London W. C. 1. Form. 12×19 cm. 210 pĝ. Prezo: 3.90 mk. g.

Kiel estis eble, ke Ŭels (Wells), tiom profunde psikologa, talenta, iam skribis tiajn sensencaĵojn, kiaj kelkaj paĝoj en tiu ĉi romano? La fama naivo de anglalingvaj popoloj ankoraŭ regis en spirito de Ŭels, kiam li skribis tion.

Min tre ĝojigas ekscii, ke tiuj romanoj de Ŭels pri estont-mirindaĵoj estas nur j u n e c a j v e r k o j. Liaj postaj verkoj iĝas ĉiam pli kaj pli profunde homkomprenaj, realaj, ne plu entenas sensencaĵojn. Pri kutimoj, speciale pri seks-kutimoj, liberiĝantoj nepre necesas legi liajn lastajn verkojn; kaj ni respekte salutu en li la aŭtoron de mondhistorioj, kiuj liberigis milionojn da spiritoj el stultegaj kristanaj kaj bibliaj superstiĉoj.

Eĉ "La dormanto vekiĝas", kvankam ĝi entenas junecajn sensencaĵojn, estas daŭre spirit-liberiga, sur ĉiu paĝo. Kaj ni devas konsideri, ke tre ofte Ŭels pentras estonton ne kiel li antaŭvidas ĝin, sed kiel li deziras, ke la estonto n e f a r i ĝ u. Tiam, fantazio, sensencaĵo ne estas eraroj, sed averto: "Homoj, evitu fariĝi estonte tiom stultaj, kiom anoncas nuntempo, se vi ne ŝanĝiĝus!"

Ekzemple, pri lingvoj: Ŭels supozas, ke post du aŭ tri jarcentoj estontaj (paĝo 114) fariĝos oficialaj en la mondo dialektaĉoj aziaj-anglaj, amerik-anglaj, rusaj-francaj, germanaj, francaj-afrikaj; kaj nur franca lingvo estus konservonta purecon, en Mediteranea baseno. Li per tiu fantazio nur primokas usonanojn kaj "havenajn lingvojn", primokas ruslingvan tro-uzon de francaj vortoj kaj saman germanan mankon.

Interesige efikas tiuj aventuroj sur leganton: Ŭels posedas en ĉiuj siaj verkoj la sekreton de vivoplena prezento kaj imag-povo. Eĉ en sensencaĵo liaj herooj vivas. Komencinte legi, vi nepre bezonas daŭrigi. Do, bona libro, tre agrable legebla kaj plena je elpensoj fortigaj. Ni salutu tiun genian, honestan aŭtoron, dankante lin pro lia sincera homliberiga laboro.

En la traduko estas sufiĉe multaj lingvaj kaj presaj eraroj. Bela eldono agrabla por la okulo. Jief.

Rud. Geist, Législation Internationale. Unua adreso: Vom Manifest zum Gesetz. (De l' manifesto al la Leĝo.) Eld. Internationale Buchpresse, Frankfurt a. M. (Sindikatista eldonejo). 130 pĝ. Form. 12×17 cm. Prezo 1.50 mk. g. Adr.: W. Schwab, Prächterstr. 20, Frankfurt a. M.-Ginnheim (Germanlingva).

La aŭtoro pritraktas laŭ vidpunkto materialisme-filozofia la problemon: Kapitalo-Laboro k rekomendas kreon de Konsilantara Internacio sur la bazo de revoluciaj laborej-organizoj.

MEMORNOTO

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Arb.-Rad- u. -Kraftfahrer-Ztg. "Solidarität" (Ciklista Gaz., eldonkv. 325 000 ekz.), Ofenbaĥ, n-oj 1, 3, 7, 10, 11; Signalen, Stokh., 31. 10.; Der Kinderfreund (Infanamiko), Berlin, n-o 22 (v. apartan noton); Aurora, Porto, nov. (kun mencio pri SAT); Enköpings Nyheter, 29. 10., 2. 11.; Svenska Järnvägstidningen, Stokh., 1. 11. (tuta paĝo).

Peresper. materialon enpresis:

L'Humanité, Metz, 2. 10., 9. 10., 20. 10., 31. 10., 1. 11.

NIA POŜTO

7537. — En tiu formo neuzebla por "S-ulo"! Vi cetere forgesis gravajn datojn k menciis iujn malgravajn!

343. — Ne plu aktuala! Cetere ni raportis pri tio en n-o 267.

9435. — Ni ne povas respondi al via demando pri la du vortoj, ne konante la kuntekston.

8048. — Ni enmetos vian primoran art. en "S-ulo", ĉar por "L. L." ni preferas anekdotojn k rakontetojn al priskriboj.

10 746. — Por versfarado vi (almenaŭ ĝis nun) ne havas talenton. Restu ĉe la prozo. Red.

K*O*R*E*S*P*O*N*D*A*D*O

Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.
L = letero, PK = poŝtkarto, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl. = poŝtmarko sur bildflanko, kĉl. = kun ĉiuj landoj, esp-aĵo = esperantaĵo.
Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

AŬSTRIO

—Sendu por niaj kursoj amason da koresp-aĵoj el tuta mondo. Adreso: Werner Rentmeister (Aŭstria Lab. Ligo Esperantista), Kölblgasse 10, Wien, 3.

BRITIO

Tuj agu! — La 30-an de novembro okazos la 10-a Kongreso de Kom. Partio de Grand-Britio. Sendu fratajn salutojn kaj helpu nin tiele propagandi nian aferon inter la ĉeestontoj. Adr.: K-do E. R. Pountney, Room 5, St. Annes. Bldgs., 125 Albion St., Leeds.

ĈEĤOSLOVAKIO

K-do Walter Sacher, Unter-Maxdorf ap. Gablonz a. N., dez. koresp. kĉl., pri ĉ. temoj, precipe kun K-dinoj.

GERMANIO

K-do Peter Schmid, Laufnerstr. 2, Salzburghofen ap. Freilassing (Bavario), dez. koresp. kĉl., PI.

K-do Paul Teuscher, Ennewitz-Glesien ap. Schkeuditz, dez. koresp. kĉl., pri div. temoj, L, PK, PI, PM, sportgaz. k fotojn. Resp. garantiata.

—Du amkioj dez. koresp. kun du K-dinoj el ĉl. Adr.: K-do A. Schröder, Lensbergstr. 45, Recklinghausen S. 2.

K-doj Max k Harry Dost, Burgstr. 79/1, Chemnitz, dez. koresp. kĉl., L, PK, PI.

K-do Richard Bachmann, Ringstr. 51, Oppau/Pfalz (16 j. pentristo), dez. koresp., L, PK, gaz., krom Sovetio. Resp. garant.

—Membroj de lab. esp. grupo k 30 gekursanoj koresp. individue kĉl., L, PK, PI. Adr.: K-do Karl Ewald, Ohlauer Str. 18, Strehlen/Schlesien.

K-do Wilhelm Rottig, Friesenstr. 7, Brandenburg/Havel, dez. koresp. kun sincera K-do pri literaturo, politiko k arto.

Adresŝanĝo. — K-do Friedrich Emmrich (SAT-matr. 37) **loĝas nun:** LEIPZIG N 22, St.-Privat-Str. 14/III.

K-do Fritz Poppe, Rödlitzer Str. 7, Lichtenstein-C., dez. interŝ. ĵurnalojn, gaz. kun ministoj de ĉl. Resp. garantiata.

Al miaj amikoj-koresp-antoj! — La 4-an de dec. okazos mia 25 j. edziĝjubileo. Ĉiam mi vivadis kontente — sen dia beno. Sennaciece k liberpensece H. Goth (1225).

K-do Konrad Bernthaler, Horster Str. 496-a, Bottrop i. W., dez. koresp. kĉl., L, PI; bfl. Resp. garant.

SOVETIO

K-do I. Ĥ. Aĥmeĝanov, Posadoĉnaj fabriko Sibkoĵtresta, Novosibirsk (Siberio), koresp. kĉl. pri sociaj k lab. temoj, PK, PI, il. ĵurn. Resp. garant.

K-do V. Ŝuvalov, Stodoliŝĉe, derev. Emeljanska Smolen, dez. koresp. pri ĉ. temoj.

K-do J. Mosolov (flugisto-piloto), Dvorec Muzej kv. 8, Krasnogvardejsk, Leningr. obl., dez. koresp. pri aviado k div. temoj.

K-do Vl. Morgajev, Mytnaja 23 kv. 492, Moskvo-26, dez. koresp. kĉl. pri ĉio. Resp. garantiata.

K-do Arbatsky, Sovĥoz, Rodomanovo Gjatsk, M.-Bel.-Bal. ĵ. d., dez. koresp. kĉl. nur pri jenaj temoj: agronomio, biologio k muziko. Resp. garantiata.

—Rondeto de novaj esp-istoj dez. koresp. kĉl. pri ĉ. temoj. Resp. garant. Adr.: Nikolsk-Usuria fervoja lab. klubo de Ĉumak, Siberio, al instruisto Boĥan.

Adresŝanĝo. — K-do E. M. Flejs loĝas nun: Kazakstan, Petropavlovsk, redakcio de gazeto "Smiĉka".

—Gestudentoj de medicina fako dez. koresp. kĉl. samfakuloj pri lernmetodoj k vivkondiĉoj de studentoj. Adreso: Rostov/Don, Medfak de Gosuniversiteta, red. stengaz "Puls".

SVEDIO

—Esp. klubo en Göteborg dez. koresp. kolektive k individue kun a. kluboj k solaj esp-istoj el ĉl. Adr.: Esperanto Klubo, A. B. F., Pusterviksgat. 15, Göteborg.

—La komunistaj organizoj de Skoghall baldaŭ aranĝos letervesperon. Ĉion adresu al: John Olsson, Beuket 208. Skoghall. — Respondo nepre gar.

ENHAVO:

Presejo: Peuvag. Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)